

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
9 771330 5000003
0 4 0 1 0

HODOČAŠĆE U MARIJU BISTRICU

**VJERA NAS JE VODILA
U SVIM NAŠIM POBJEDAMA**

TAKTIKA GAŠENJA POŽARA OTVORENIH PROSTORA AVIONIMA

Krizno
komuniciranje

"Drugi o
kriznom
komuniciranju
pričaju, a mi ga
primjenjujemo"

RAZGOVOR
- GENERAL ZBORA HAKĀN SYRĒN
**HRVATSKI DOPRINOS
ZAJEDNIČKOJ SIGURNOSNOJ
I OBRAMBENOJ POLITICI EU-a**

AMFIBIJSKI BRODOVI - OGOVOR NA
DANAŠNJE IZAZOVE I ZADAĆE (II. DIO)

NOVOSTI IZ SVIJETA

Priredio Domagoj VLAHOVIĆ

PARIZ

STIGLA JE TIHA PODMORNICA

Francuska je ratna mornarica 4. listopada objavila da je dva tjedna prije preuzeila podmornicu Le Terrible, četvrtu i posljednje plovilo klase Le Triomphant. Nova generacija podmornica s balističkim naoružanjem odgovara naj-modernijim standardima, a posebnost im je velika spo-

sobnost vođenja *tihog rata*. Le Terrible, također je prva podmornica opremljena nuklearnim projektilima M51, koji su nedavno pušteni u operativnu uporabu. Francuzi su započeli s višemjesečnim testiranjima podmornice, koja bi trebala završiti odlaskom na prvo operativno putovanje.

LONDON

ČAJ ZA HEROJE

Kad je Henrietta Lovel iz tvrtke za proizvodnju čajeva Rare Tea Company prošle godine upoznala Terryja Clarka, vremešni Britanac (91) postao joj je inspiracija za novi napitak. Zove se *Čaj za heroje* i mješavina je čajeva s dviju plantaža, Makaibari (Indija) i Satemwa (Malavi). Posvećen je junacima Bitke za Britaniju, među kojima je i Clark, nekadašnji strijelac u lakom bombarderu Blenheim, koji je tada služio kao noćni lovac. Clark se isprva nečekao prihvatiće ideju i dati svoju fotografiju za oznaku čaja, ali se predomislio kad je saznao da će dio prihoda od prodaje ići u dobrotvorne svrhe, za jedan od fondova RAF-a.

MOD UK

BAGDAD

POSJET JESSICE SIMPSON

Američka glumica i pjevačica Jessica Simpson uljepšala je prvi dan listopada posadi nosača aviona USS Harry S. Truman, posjetivši ih na njihovu brodu koji se nalazi u sastavu 5. flote podupirući operaciju *Enduring Freedom*. Jessica je nastupila na koncertu, potpisivala autograme te slu-

šala vokalne izvedbe osmorice odabranih mornara. Riječ je o pobjednicima lokalnog brodskog pjevačkog natjecanja nazvanog *Trumanov idol*. Na kraju je odabran najbolji - John Britt, koji će gostovati na Jessicinom božićnom albumu i s njom u duetu otpjevati *I'll Be Home For Christmas*.

OSLO

F-35 STIŽE POSLIJE

Norveška, koja u manjoj mjeri sudjeluje u projektu razvoja lovačkih aviona F-35, odlučila je odgoditi svoj proces nabave tih letjelica. Naime, pred Ministarstvom obrane je smanjenje troškova u 2011. i 2012. godini, stoga se Norvežani okreću *zreljem* avionu čija bi nabava bila finansijski opravданja. Ipak, to ne znači da se Skandinavci povlače iz projekta, rekla je ministrica obrane Grete Faremo. Prema dosadašnjem planu, grub norveškog

ratnog zrakoplovstva je 2014. trebao dobiti vježbovni, a 2016. i 2017. operativni lovac. Ti su datumi sada pomaknuti u 2016., odnosno 2018. godinu.

MOSKVA

UVIJEK POSTOJI PRVI PUT...

Sudeći po izjavama ruskog ministra obrane Anatolija Serdjukova, drugi svjetski izvoznik naoružanja uskoro bi se mogao okrenuti uvozu. Naime, u broju Russian Newsweeka od 4. listopada, Serdjukov je rekao da "rusko oružje ne udovoljava uvihek propisanim standardima" modernizacije njihovih oružanih snaga. "U ovoj situaciji ponašamo se kao potrošači: naši proizvođači žele nam prodati zastarjele

modele, no mi ih ne želimo kupiti", slijekovito je objasnio ministar. Inače, Rusi već neko vrijeme pregovaraju s Francuzima o kupnji njihovih ratnih brodova klase Mistral. Posao je zapeo oko transfera tehnologije - ruske tvrtke ne mogu izvršiti te poslove, stoga je Serđukov rekao da se sada pregovara o kupovini gotovih brodova. To bi bio prvi ruski posao kupovine oružja od neke članice NATO-a.

RAZGOVOR
general zbora
Håkan SYRÉN,
predsjedavajući Vojnog
odbora Europske unije

4

Hrvatski doprinos zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici EU-a

Hrvatska pridonosi određenom broju operacija i misija te se ujedno priprema i za sudjelovanje u jednoj od budućih Borbenih skupina Europske unije (EU Battle Group). Iako je njezin brojčani doprinos relativno mali, političku važnost nikada ne treba podcijeniti. Međutim, rekao bih da je najvažniji sadašnji hrvatski doprinos trenutačno vezan za pripreme vaše zemlje za buduće, aktivnije, uloge kao države članice Unije

8

"Drugi o kriznom komuniciranju pričaju, a mi ga primjenjujemo"

Krizne situacije same po sebi izazivaju stres, koji se ipak može smanjiti dobrom podjelom zadaća i međusobnom koordinacijom. Na sve upite novinara i građana pokušavamo u najkraćem roku i koliko je moguće kvalitetno odgovoriti. Svjesni smo naše odgovorne uloge - spone između organizacije u kojoj radimo i javnosti

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

Neka vam i nadalje ne bude teško pridonositi ugledu domovine koju ste znali i braniti i braniti, neka vam i u danima koji slijede snaga vjere ulije dodatnu snagu u izgradnji boljega sebe. Kao i do sada, neka vam čovjek bude na prvome mjestu. I nadalje pridonosite ugledu Republike Hrvatske, gradite sigurnost i mir. To je naša misija, no to je i naša vjera, kazao je ministar Vukelić sudionicima hodočašća

VJERA NAS JE VODILA U SVIM NAŠIM POBJEDAMA

14

MORH i OSRH

- 6 **NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a**
Vrhovni zapovjednik NATO-a za Europu u MORH-u
- 7 **NOVOSTI IZ NATO-a**
Izrada Strateškog koncepta NATO-a ušla u novu fazu
- 10 **NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a**
Odbor za obranu Hrvatskog sabora u posjetu HRZ-u i PZO-u
- 11 **MEĐUNARODNA KONFERENCIJA**
Usklajivanje s novom NATO-ovom logističkom doktrinom
- 12 **RAZGOVOR - PUKOVNIK BJOERN FROSTELID**
Veliko zanimanje za donošenje združene logističke doktrine
- 16 **SPORT U OSRH**
Utrka je psihološka borba sa samim sobom

VOJNA
TEHNIKA

- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **BORBA PROTIV POŽARA**

Taktika gašenja požara otvorenih prostora avionima
VOJNA TEHNIKA
Amfibijski brodovi - odgovor na današnje izazove i zadaće (II. dio)

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK**
Namibija 1966. - 1988.
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Dokumenti o napadnim operacijama JNA i pobunjenih Srba u Dalmaciji 1991. (III. dio)
- 33 **POZDRAV DOMOVINI**
U javi i u snu
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Peto hrvatsko vojno hodočašće u Mariju Bistrigu

Vesna PINTARIĆ, snimio Davor KIRIN

Hrvatska pridonosi određenom broju operacija i misija te se ujedno priprema i za sudjelovanje u jednoj od budućih Borbenih skupina Europske unije (EU Battle Group). Iako je njezin brojčani doprinos relativno mali, političku važnost nikada ne treba podcijeniti. Međutim, rekao bih da je najvažniji sadašnji hrvatski doprinos trenutačno vezan za pripreme vaše zemlje za buduće, aktivnije, uloge kao države članice Unije

general zbora Håkan SYRÉN,
predsjedavajući Vojnog odbora Europske unije

Hrvatski doprinos zajedničkoj sigurnosti

Nedavno je u službenom posjetu Ministarstvu obrane RH boravio general zbora Hakan Syren, predsjedavajući Vojnog odbora Europske unije, koji je tom prigodom ocijenio da Hrvatska i sada u statusu kandidatkinje za punopravno članstvo u Europskoj uniji pridonosi sigurnosnoj i obrambenoj politici Europske unije, između ostalog i angažiranjem pripadnika OSRH-a u mirovnim misijama EU-a i NATO-a. Nakon sastanka, general Syren za naš časopis ukratko se osvrnuo na izazove koji u sigurnosnom pogledu stoe pred EU, kao i na ulogu Hrvatske u dosadašnjim, ali i budućim misijama EU-a.

Ubrzo se navršava godina dana od vašeg postavljenja na dužnost predsjedavajućeg Vojnog odbora EU-a. Što biste istaknuli kao najvažnije u tom razdoblju?

Teško je istaknuti nešto posebno. Većina političke energije u Bruxellesu ove je godine,

iz očitih razloga, usmjereni na primjenu novog Ugovora EU-a. Moja uloga kao predsjedavajućeg Vojnog odbora jest voditi i koordinirati stalnu suradnju između ministara obrane 27 zemalja članica. Naravno, godišnji sastanci ministara koji se održavaju dvaput godišnje ovdje u Bruxellesu imaju posebnu važnost. Na sastanku u ožujku ove godine ministri su postigli dogovor o pet prioritetnih zadaća u radu Vojnog odbora EU-a za sljedećih nekoliko godina. To su međunarodne vojne operacije, razvoj sposobnosti, primjena Lisabonskog ugovora, primjena sveobuhvatnog pristupa i, konačno, razvoj strateških partnerstva.

Vezano uz strateška partnerstva, volio bih posebno istaknuti veliko zanimanje za razvoj suradnje, koje sam imao priliku vidjeti kod mnogih visokih vojnih predstavnika iz mnogih zemalja. Kao primjer njegovanja partnerstva i šire suradnje bez sumnje služi i pomorska ope-

racija Europske unije ATALANTA koja se odvija uz obalu Somalije.

Koje su glavne prijetnje europskoj sigurnosti danas i koliko je EU svojim snagama i mehanizmima u mogućnosti sprječiti moguće ugroze i izazove?

Europa je dio sve povezanijeg svijeta i s većinom ugroza i izazova suočavamo se zajedno s velikim dijelom svjetske zajednice. Europska sigurnosna strategija iz 2003. godine, zajedno s njezinom nadopunom iz 2008., pruža sveobuhvatan pregled složenih ugroza i rizika koji su još uvijek prilično bitni. Naravno, Unija je jedan od važnih sudionika u tom procesu, no suočavanje s većinom ovih ugroza jest posao koji treba odraditi zajedno s čitavom svjetskom zajednicom pri čemu Europska unija može pridonijeti znatnim civilnim i vojnim resursima. U današnjem svijetu veliku važnost ima snaga Unije u njezinoj sveobuhvatnoj uporabi civilnih

i vojnih sredstava. Primjenom Lisabonskog ugovora te se mogućnosti dodatno poboljšavaju.

U koliko su mirovnih misija trenutačno angažirane snage EU-a i koju smatraste najzahtjevijom i s najviše rizika?

EU snage trenutačno su angažirane u tri mirovne misije na temelju zajedničke europske sigurnosno-obrambene politike (CSDP). Već smo niz godina angažirani u BiH u operaciji ALTHEA, a otprije dvije godine uspostavljena je i operacija EU NAVFOR ATALANTA uz obalu Somalije. Od proljeća ove godine angažirani smo i u misiji za obuku u Ugandi da bismo poduprli jačanje sigurnosne situacije u Somaliji. Ove tri zadaće su vrlo različite i ne mogu se uspoređivati jer sve su velik izazov i svaka je na svoj način važna.

ALTHEA predstavlja uspešnu operaciju i, trenutačno, izazov Uniji u pogledu održanja razine uloženog napora unatoč aktualnim ograničenim vojnim zahtjevima.

ATALANTA je prva mornarička operacija pod vodstvom EU snaga. Istodobno, ona uspostavlja mehanizme mnogo šire suradnje s drugim organizacijama, kao i s većim brojem trećih zemalja. Uz ovu operaciju se vežu i određeni izazovi na obali pa tako trajno rješenje problema pirata treba tražiti nizom dodatnih mjera koje ih lišavaju sigurnog utočišta na obali, a protupiratske aktivnosti na

ogledu na području rješavanja kriza te ona uvelike gradi svoje mogućnosti u civilno-vojnom pristupu. Sama činjenica da su 21 od 27 zemalja članica EU-a ujedno i članice NATO-a u konačnici znači da su napori Unije na sigurnosnom području u skladu s onime što je dogovoreno u Savezu.

Još od uspostave europske sigurnosne i obrambene politike od prije deset godina imamo poseban mehanizam, tzv. Berlin

Kao punopravna članica Europske unije Hrvatska bi bila u potpunosti angažirana u svim političkim procesima, a time i imala obvezu prema širokom rasponu operacija i misija u sklopu CSDP-a. Imala bi, također obvezu i u naporima Unije u jačanju njezinih sposobnosti pa pretpostavljam da bi RH kao punopravna članica bila spremna odigrati svoju ulogu poput bilo koje druge zemlje članice

skoj sigurnosnoj i obrambenoj politici trenutačno?

Zajednička sigurnosna i obrambena politika otvorena je za doprinose i trećih zemalja, drugim riječima, zemalja koje nisu članice. Kako ste s pravom primijetili, Hrvatska pridonosi određenom broju operacija i misija te se priprema i za sudjelovanje u jednoj od budućih Borbenih skupina Europske unije (EU Battle Group). Iako je njezin brojčani doprinos relativno mali, političku važnost nikada ne treba podcijeniti. Međutim, rekao bih da je najvažniji hrvatski doprinos trenutačno vezan za pripreme vaše zemlje za buduće, aktivnije, uloge kao države članice Unije.

Hoće li se i što promijeniti punopravnim članstvom RH u EU u brojčanom angažiranju OSRH-a u dosadašnjim ili novim međunarodnim mirovnim operacijama EU-a?

Takve odluke donosi svaka zemlja članica zasebno. Kao punopravna članica Europske unije Hrvatska bi bila u potpunosti angažirana u svim političkim procesima, a time i imala obvezu prema širokom rasponu operacija i misija u sklopu CSDP-a. Imala bi, također obvezu i u naporima Unije u jačanju njezinih sposobnosti pa pretpostavljam da bi RH kao punopravna članica bila spremna odigrati svoju ulogu poput bilo koje druge zemlje članice.

sigurnosnoj i obrambenoj politici EU-a

moru treba upotpuniti pravnim mjerama koje će omogućiti dovođenje uhićenih pirata pred civilne sudove.

Konačno, misija za obuku u Ugandi je svakako brojčano ograničena s obzirom na to da je doprinos Unije manji od 150 vojnika, no ta misija uvodi neke nove zadaće čiji je cilj izgradnja dugoročne stabilnosti u područjima obilježenim slabom strukturom vodstva.

Govoreći o rizicima, rekao bih da nam je cilj svakako svesti ih na najmanju moguću mjeru. Nikada ih ne možemo u potpunosti ukloniti, ali ne mogu reći da je jedna rizičnija od druge.

Kako u sigurnosnom i obrambenom smislu surađuju EU i NATO?

Sposobnosti i naporci koje ulažu EU i NATO dopunjaju se pri čemu NATO svakako predstavlja glavni okvir vojne suradnje među svojim članicama s obje strane Atlantika. Sigurnosna i obrambena uloga Unije se, pak,

plus dogovor putem kojega se možemo koristiti sredstvima i sposobnostima NATO-a. Operacija ALTHEA u BiH temelji se na ovom dogovoru. Na terenu su EU i NATO uspostavili praktične mehanizme suradnje u slučajevima kada obje organizacije sudjeluju u istom pothvatu.

Dakako, radni procesi u Bruxellesu nedvojbeno mogu i dalje biti razvijani. Već smo odavno uspostavili institucionalne poveznice među mjerodavnim političkim i vojnim tijelima, no još je uvijek teško te mehanizme iskoristiti u potpunosti zbog političkih razloga vezanih uz različite uvjete članstva.

Iako Republika Hrvatska još nije članica Europske unije, naše Oružane snage već su se angažirale u nekim međunarodnim misijama EU-a. Kako biste ocijenili taj doprinos? Na koji način Hrvatska i njezine Oružane snage najviše mogu pridonijeti EU i europ-

Koliko trenutačna globalna ekonomска situacija otežava provođenje zadaća Unije na području sigurnosti, očuvanja i uspostave mira, rješavanju kriza?

Gospodarska kriza predstavlja poteškoće, ali i prilike. S obzirom na to da je obrambeni proračun većine zemalja članica u teškom položaju, ova je kriza bez sumnje velik izazov. S druge strane, ona istodobno može postati put za pokazivanje novih, hrabrih inicijativa jer je potreba za bitnim promjenama više nego očita. Još nam ostaje vidjeti hoće li prevladati nacionalni interesi pojedinih zemalja ili novi oblici suradnje među njima. Kao predsjedavajući Vojnog odbora EU-a nadam se i očekujem da će ova gospodarska kriza djelovati poput katarze i da će dovesti do poboljšanja suradnje među državama članicama. Posao više jednostavno ne možemo obavljati kao prije! ■

Vrhovni zapovjednik NATO-a za Europu u MORH-u

Ministar obrane Branko Vukelić susreo se 1. listopada s vrhovnim zapovjednikom NATO-ovih snaga za Europu admiralom Jamesom Stavridisom.

Ministar Vukelić istaknuo je angažman i ulogu Oružanih snaga RH u NATO-ovim misijama, posebice ISAF-u, pritom naglasivši nedavnu odluku Hrvatskog sabora kojom je broj pripadnika OSRH u ISAF-u povećan s 300 na 320. Pritom valja reći da je udio naših instruktora u ukupnom broju naših pripadnika u ISAF-u povećan te tako trenutačno imamo ukupno pet OMLT i POMLT timova. Vukelić je također istaknuo i ulogu Hrvatske u regiji u daljnjoj stabilizaciji ukućnog stanja, pri čemu je sigurnost preduvjet za gospodarski napredak.

Admiral Stavridis je rekao da je upravo Hrvatska, njezin ulazak u NATO i skorašnje članstvo u EU svojevrsni model kojim i ostale zemlje u regiji trebaju težiti. Pritom je zahvalio na angažmanu i

Snimio Josip Kopić

doprinosu OSRH-a u misiji ISAF, posebno naglasivši izvrsna postignuća što ih pripadnici OSRH-a imaju u obučavanju afganistske vojske i policije. Uoči sastanka s ministrom Vukelićem,

s admiralom Stavridisom razgovarao je načelnik GSOSRH-a general zbora Josip Lucić, a sastancima je nazoočio i vojni predstavnik RH u NATO-u general-bojnik Drago Lovrić.

OJI

Izaslanstvo njemačkog OS-a u dvodnevnom posjetu Hrvatskoj

Državni tajnik Ministarstva obrane RH Pjer Šimunović sa suradnicima primio je 29. rujna u radni posjet zapovjednika Zapovjedništva za operacije Savezne Republike Njemačke, general-pukovnika Rainera Glatza i izaslanstvo OS SR Njemačke, koji se nalaze u dvodnevnom posjetu Republici Hrvatskoj i Oružanim snagama RH.

Državni tajnik Šimunović zahvalio je na dosadašnjoj potpori SR Njemačke, osobito prilikom ulaska RH u NATO, te potpori u sklopu međunarodne mirovne misije ISAF u Afganistanu. Šimunović je, također, naznačne upoznao i sa zadaćama OSRH-a u zemlji koje, između ostalog, obuhvaćaju pomoći civilnom stanovništvu u slučaju prirodnih katastrofa, osvrnuvi se na angažman pripadnika OSRH-a u obrani od nedavnih poplava na području Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije. General-pukovnik Glatz zahvalio je na doprinosu RH u misiji ISAF, te istaknuo da su pripadnici OSRH-a poznati po visokom stupnju profesionalnosti.

General Glatz s izaslanstvom posjetio je i Zapovjedništvo za potporu u vojarni "Satnik Josip Zidar" u Velikoj Buni gdje ga je primio zapovjednik ZzP-a brigadni general Mate Ostović.

Snimio Josip Kopić

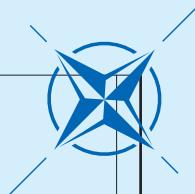
Nastupni posjet VIZ-a Francuske HVU

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" 29. rujna je vojni izaslanik Republike Francuske u Republici Hrvatskoj, brigadir Eric Prigent, bio u nastupnom posjetu kod ravnatelja HVU-a general-bojnika Mirka Šundova.

Brigadir Prigent novoimenovan je vojni izaslanik u RH. On je naslijedio pukovnika Oliviera Ruaneta koji je završio Zapovjedno-stožernu školu na HVU. Dosađašnja odlična suradnja obje strane posebno se očituje u učenju francuskog jezika koje se provodi u Školi stranih jezika "Katarina Zrinska".

Z.L.

KONFERENCIJA ZA NOVINARE NATO-ova GLASNOGOVORNIKA

Izrada Strateškog koncepta NATO-a ušla u novu fazu

Glasnogovornik NATO-a James Appathurai na redovitoj je konferenciji za novinare istaknuo da je izrada novog Strateškog koncepta, a koji bi trebao biti prihvavljen u studenom ove godine na sastanku vrha u Lisabonu, ušla u novu fazu. Naime, u prvoj fazi glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen

inzistirao na otvorenim i transparentnim konzultacijama, koje se tiču izrade tog dokumenta. Kad je riječ o drugoj fazi izrade koncepta, kako je kazao NATO-ov glasnogovornik, dovršeni izvještaji dostavljeni su Savezu pa sada mogu započeti rasprave o prvom nacrtu tog dokumenta. Riječ je o dokumentu koji

ne odražava samo promjene nastale u posljednjih deset godina već mu je cilj predstaviti i program za nadolazeće godine. Novi predstavljeni koncept bit će tako predmet rasprave sve do zajedničkog sastanka ministara vanjskih poslova i obrane, a koji će se održati 14. listopada, na kojem će u središtu rasprave također biti novi Strateški koncept. Inače do kraja rujna nacrt će biti predstavljen u krugu saveznika, a plan glavnog tajnika jest osobno posjetiti većinu država članica da bi dobio apsolutnu potporu. Naime, za usvajanje Strateškog koncepta potreban je konsenzus svih država u Savezu. Glasnogovornik NATO-a još je jednom istaknuo važnost transparentnosti u izradi Strateškog koncepta te dodaо da je do sada izrada ovoga dokumenta bila na najvišoj razini u povijesti postojanja Saveza. Ipak, rekao je i da razgovori o Strateškom konceptu, u jednoj od sljedećih faza moraju postati i povjerljivi između zemalja članica. "U određenom trenutku rasprave će se ipak morati voditi iiza zatvorenih vrata", rekao je Appathurai. Govoreći o nacrtu Strateškog koncepta, rekao je da je dokument sažet na svega deset stranica, no on će za sljedeći samit biti znatno proširen. Naime, novi Strateški koncept ključni je dokument NATO-a koji predstavlja njegov program a bavi se sigurnosnim izazovima XXI. stoljeća. Njegova je potreba sasvim opravdana, budući da je posljednji takav dokument donesen 1999. godine, a od tada se mnogo toga promjenilo. Na novom konceptu od rujna 2009. radi posebna skupina od 12 stručnjaka, koja je do sada održala četiri velika seminara te niz drugih konferencija na kojima se razgovaralo i s onim zemljama koje nisu članice Saveza.

AFGANISTAN

Napredak u obuci Afganistanskih snaga sigurnosti

Zapovjednik NATO-ove obučne misije u Afganistanu (NTM-A) general-pukovnik William Caldwell, prošloga je tjedna u Bruxellesu izvijestio medije o napretku obuke Afganistanskih snaga sigurnosti. Na okruglom stolu i brifingu za Vojni odbor, general Caldwell je pokazao potrebu za pojačavanjem kapaciteta specijaliziranih trenera koji bi trebali ubrzati proces kako bi Afganistanske snage sigurnosti preuzele potpuni nadzor te postale samoodržive do 2011. godine, kada bi trebao započeti proces povlačenja međunarodnih snaga iz te zemlje. Caldwell je kazao da je u toj zemlji, od kada su NATO-ove snage počele s obukom, učinjen golem napredak te da je zahvaljujući naporima pripadnika Međunarodnih snaga za potporu sigurnosti (ISAF), broj NTM-Aovih trenera utrostručen, pa je u svega deset mjeseci taj broj dosegnuo 3500. Istaknuo je da je u ovom trenutku ključan razvoj i obuka afganistanske

vojske i policije, a koja je u kritičnoj fazi, budući da se te snage moraju profesionalizirati da bi što bolje služile i zaštite svoj narod. Istaknuo je i da među 15 prioritetnih područja djelovanja, među tri najvažnija spadaju obuka policije, zrakoplovnih snaga i liječničkih timova, a vrlo je važna izobrazba, što je među glavnim izazovima NTM-A u toj zemlji. Napomenuo je i da bi bilo kakvo odgađanje, u smislu finansijske potpore, usporilo planirani početak povlačenja iz te zemlje. Inače, u Afganistanu je trenutačno 150 000 međunarodnih vojnika koji imaju pomoći čak 300 000 pripadnika Afganistanskih snaga sigurnosti.

“Drugi o kriznom komuniciranju pričaju, a mi ga primjenjujemo”

Tijekom 2010. Služba za odnose s javnošću i informiranje MORH-a uspješno je u praksi primijenila Plan kriznog komuniciranja izrađen prema NATO-ovim preporukama. Prvi put u slučaju pogibije dočasnika ZzP-a pri uništavanju minskoeksplozivnih sredstava te nedavno prilikom pada dvaju zrakoplova MiG-21. Bio nam je to povod za razgovor s načelnikom Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a Goranom Grošnićem, koji je izravno koordinirao i bio uključen u sve medijske aktivnosti MORH-a tijekom spomenutih događaja.

Saborski Odbor za obranu nedavno je pri posjetu HRZ-u i PZO-u ocijenio ukupno dobrom reakciju Ministarstva obrane u kriznoj situaciji pada dvaju zrakoplova MiG-21 kod Plaškog, a nisu prošle nezamijećeno ni pozitivne ocjene predstavnika medija na brzinu reakcije Službe za odnose s javnošću i informiranje pri izvješćivanju javnosti o ovoj nesreći. Kako to objašnjavate?

Kad je riječ o reakciji OSRH-a na nesreću zrakoplova, najbolje govori podatak kako su piloti za manje od dva sata nakon pada već bili u KB Dubrava. Kad je pak riječ o izvješćivanju javnosti, Služba za odnose s javnošću i informiranje radila je u skladu s Planom kriznog komuniciranja koji smo već prije samostalno izradili, ali i primjenili smo sva ona pravila struke koja su bila moguća u ovoj situaciji. Pojednostavljeni rečeno, mi smo samo primjenili u praksi i odradili sve ono što u teorijama kriznog komuniciranja postoji i ono što naša struka preporuča. Istina, često imamo prilike u medijima vidjeti kako krizno komuniciranje u nekim slučajevima u praksi ne funkcioniра baš kao u teoriji, ne bih ulazio dublje u analize zašto je to tako, no mislim kako smo mi u primjeni

Krizne situacije same po sebi izazivaju stres, koji se ipak može smanjiti dobrom podjelom zadaća i međusobnom koordinacijom. Na sve upite novinara i građana pokušavamo u najkratčem roku i koliko je moguće kvalitetno odgovoriti. Svjesni smo naše odgovorne uloge - spone između organizacije u kojoj radimo i javnosti

aktivno koristiti i socijalnim mrežama, jer se pokazalo kako je broj posjeta internet stranici MORH-a bio daleko veći od uobičajenog – štoviše, bio je na dosad rekordnoj dnevnoj razini što je nekim korisnicima otežavalo pristup.

U samo 30-ak minuta nakon nesreće iznad Plaškog, MORH je izvjestio javnost o tome, dok ste tijekom četiri sata nakon nesreće odaslati medijima ukupno četiri različita priopćenja i dali na desetke izjave za elektronske medije. Kako su izgledali ti sati u Službi za odnose s javnošću i informiranje?

Iskreno, nije nam u prvom trenutku nakon zaprimanja informacije o padu dvaju

teorije u praksi na ovom našem slučaju dogurali jako daleko. Bilo bi pretenciozno reći da je sve bilo savršeno, no mi smo i iz ove situacije izvukli neke pouke, prepoznali smo neka moguća dodatna poboljšanja. Primjerice, vjerojatno ćemo se u budućnosti u komuniciranju krize

zrakoplova bilo lako, jer smo ponajprije mislili na ljudske živote i tada je kod svih nas postojao dodatni pritisak u radu. No, kada smo za kratko vrijeme saznali da su piloti dobro i nama je bilo lakše raditi. Ovdje bih posebno istaknuo i u ovom slučaju izvanrednu suradnju koju imamo

Snimio Josip Kopić

sa Zapovjedno-operativnim središtem (ZOS) koje nam, u skladu s propisima, dostavlja potrebne informacije u iznimno kratkom roku kod izvanrednih događaja. Što je vrijeme više odmicalo i kako smo brzo puštali informacije prema van, bilo nam je sve lakše, tako da je veći dio našeg malog tima radni dan zaključio oko 20 sati.

Kod kriznog komuniciranja vrijeme je jedan od odlučujućih čimbenika, pri čemu veliku ulogu ima i Plan kriznog komuniciranja. Je li Plan ključan za uspješnu komunikaciju, odnosno koliku ulogu imaju osobe koje sudjeluju u njegovu provođenju?

Za učinkovitu komunikaciju u krizi svakako je nužno imati pripremljen kvalitetan Plan kriznog komuniciranja, jer kad kriza izbije, nemate više vremena za razmišljanje, a još manje za planiranje. Dobra se komunikacija u trenucima krize temelji na unaprijed utvrđenom i definiranom sustavu, no jednako je važno da su s tim Planom unaprijed upoznati svi oni koji će ga provoditi. Tu moram reći kako je uloga osoba koje su uključene u kriznu komunikaciju jednakova važna kao i plan, a u ovom našem slučaju dodatno nam je olakšanje što u njegovoj provedbi sudjeluju osobe koje su ga i pripremale.

Utrka s vremenom

12:50 - pad zrakoplova

12:52 - zaprimanje informacije (formiranje tima, prikupljanje informacija, priprema priopćenja)

13:25 - objava prvog priopćenja o događaju – osnovne informacije

13:58 - objava drugog priopćenja – proširene informacije o stanju pilota, mjestu nesreće

14:25 - objava trećeg priopćenja – informacija o ozlijedenoj osobi, objava identiteta pilota, detaljnije informacije o mjestu nesreće, informacije o zrakoplovima

17:38 - objava četvrtog priopćenja - navedene aktivnosti tijekom popodneva, objavljene detaljnije informacije o vremenskom slijedu događaja, objava fotografija pilota te fotografija za ilustraciju, najava aktivnosti za sljedeće jutro

Još je bolje ako imate prilike Plan testirati tj. simulirati na nekoj vježbi. Služba za odnose s javnošću i informiranje je 2009. godine izradila Plan kriznog komuniciranja koji je uskladen s drugim propisima MORH-a i nadovezuje se na djelovanje cjelokupnog sustava MORH-a i OSRH-a. Taj smo Plan imali prilike jednom simulirati na vježbi te potom i doraditi, a, evo, dosad smo ga i dvaput koristili u stvarnim situacijama, prilikom pada zrakoplova te pri pogibiji dočasnika na Slunju.

Koliko je osoba u Službi uključeno u krizno komuniciranje, kako se koordinirate u vrijeme krize te kako se nosite s velikom količinom stresa, te brojnim novinarskim ali i građanskim upitima?

Uvijek se čini kako nema dovoljno osoba koje su uključene u neku aktivnost, no i Planom treba predvidjeti one resurse – materijalne i ljudske koje imate. Ovisno o situaciji, uključeno je stalno ili povremeno od pet do osam osoba. U to ubrajamo sve koji rade na glasnogovorničkim, odnosno poslovima odnosa s javnošću – medijima i građanima, potom poslovima prikupljanja i pripreme informacija za potrebe medija, poslove objave vijesti i administriranja interneta, interne komunikacije, analize medija itd. Prema potrebi u naš rad uključujemo i stručnjake iz našeg sustava za pojedina područja. Najvažnija je precizna podjela poslova, a krizne situacije same po sebi izazivaju stres, koji se ipak može smanjiti dobrom podjelom zadaća i međusobnom koordinacijom. Na sve upite novinara i građana pokušavamo u najkraćem roku koliko je moguće kvalitetno odgovoriti. Svjesni smo naše odgovorne uloge – spone između organizacije u kojoj radimo i javnosti.

Koliko izobrazba iz područja odnosa s javnošću općenito pomaže u kriznom komuniciranju za osobe koje se bave PR-om, odnosno za osobe koje se time ne bave već su na neki način uključene u provođenje Plana kriznog komuniciranja?

Nijedna izobrazba, ako je dobro osmišljena i provedena ne može biti naodmet, no u današnje vrijeme kada

Snimio Đavor KIRIN

Goran Grošinić, načelnik Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a

9

Savjeti kod kriznog komuniciranja

- imati pripremljen Plan kriznog komuniciranja koji uključuje jasne ciljeve Plana, zadaće, podjelu poslova, različite baze podataka, šprance i slično
- definirati tzv. Krizni stožer – osobe uključene u provođenje Plana
- izraditi simulacije kriznog događaja
- određivanje ciljane javnosti i ključne poruke
- definirati aktivnosti vezano uz unutarnju komunikaciju
- odabrat načine komunikacije tijekom krize
- analiza

uz stalni nedostatak vremena imamo i smanjene resurse, važno je usredotočiti se na najprioritetnije teme, a mislim kako je jedna od njih za obrambeni sustav svakako krizno komuniciranje, ali i odnosi s javnošću općenito. Za krizno komuniciranje važno je da sve osobe koje su izravno ili neizravno uključene u taj proces prođu određenu obuku iz područja odnosa s javnošću. To je također jedan od razloga zašto je 2009. godine Služba za odnose s javnošću i informiranje pokrenula Osnovni tečaj iz odnosa s javnošću, koji planiramo uskoro i certificirati pri NATO-u. ■

Odbor za obranu Hrvatskog sabora u posjetu HRZ-u i PZO-u

Odbor za obranu Hrvatskog sabora na čelu s predsjednikom Borisom Špremom posjetio je 30. rujna Zapovjedništvo HRZ-a i PZO-a, kako bi se u sklopu redovitih posjeta MORH-u i Oružanim snagama upoznalo sa stanjem u ovoj grani. Zapovjednik HRZ-a i PZO-a general-bojnik Vlado Bagarić detaljno je članove Odbora upoznao s ustrojem, zadaćama i stanjem u HRZ-u, tom važnom dijelu našeg obrambenog sustava.

Predsjednik saborskog Odbora Boris Šprem istaknuo je da je svrha posjeta pronalaženje načina kako ovo saborsko radno tijelo može pomoći u još sustavnijem, sadržajnjem i boljem radu OSRH-a, osobito HRZ-u i PZO-u. Uključujući se u raspravu, članica Odbora za obranu Željka Antunović izrazila je zadovoljstvo načinom na koji HRZ djeluje u otežanim uvjetima, osobito pohvalivši način na koji je obrambeni sustav djelovao u vrijeme nesreće dvaju zrakoplova u blizini Slunja.

Obraćajući se članovima Odbora, državni tajnik Mate Raboteg zahvalio je na posjetu članovima Odbora te istaknuo da jedino samokritično sagledavanje stanja može dati odgovore kako se može unaprijediti obrambeni sektor u budućnosti. Pritom je istaknuo važnost uključivanja hrvatskog gospodarstva u procese obnove oružanih sustava u cjelini.

Zamjenik načelnika GSOSRH-a general-pukovnik Slavko Barić istaknuo je da vjeruje kako će i Odbor za obranu poduprijeti obram-

Snimio Josip KOPP

beni proračun, skrenuvši pozornost kako se iz proračuna MORH-a financiraju, između ostalog, i protupožarne aktivnosti, aktivnosti medicinskih letova, akcije traganja i spašavanja kao i, primjerice, nedavne aktivnosti OSRH-a u pomoći prilikom elementarnih nepogoda.

Zaključujući posjet Boris Šprem je istaknuo da se Odbor preko Hrvatskog sabora, zajedno s MORH-om i Predsjednikom Republike Hrvatske treba založiti da se obrambeni proračun ne smanjuje, pri čemu je izrazio još jednom važnost ovakvih susreta, kako za Odbor za obranu tako i za OSRH i MORH.

OJI

Izaslanstvo Zapovjedništva snaga Slovenske vojske u HKoV-u

Hrvatsku kopnenu vojsku posjetilo je 1. listopada visoko izaslanstvo Oružanih snaga Republike Slovenije. Slovensko je izaslanstvo predvodio zapovjednik Zapovjedništva snaga Slovenske vojske brigadni general Branimir Furlan, a domaćin mu je bio zapovjednik HKoV-a general-pukovnik Mladen Kruljac s najbližim suradnicima. Posjet je bio u znaku predstavljanja strukture, opremljenosti i uvježbanosti susjednih vojski, kao i mogućnosti zajedničkog obučavanja, bilo na području RH ili izvan nje.

Uvodna prezentacija održana je u Zapovjedništvu HKoV-a u Karlovcu. U pozdravnom govoru general Kruljac je izrazio dobrodošlicu svome slovenskom kolegi i osvrnuo se na aktivnosti HKoV-a, stavljući poseban naglasak na sudje-

lovanje u međunarodnim operacijama ISAF u Afganistanu, misiji UNDOF na Golanskoj visoravni te u drugim UN-ovim misijama. Istaknuo je bogatu bilateralnu i multilateralnu aktivnost naše kopnene vojske te njezino uspješno sudjelovanje

u brojnim vojnim vježbama, bilo u svojstvu organizatora ili sudionika, i uspješno obavljanje aktivnosti vezanih uz potporu zemlje domaćina.

General Furlan zahvalio je na gostoprимstvu te je govorio o aktivnostima Slovenske vojske i pohvalio suradnju s HKoV-om.

Drugi dio posjeta odvijao se na vojnem poligonu "Eugen Kvaternik" na Slunju, gdje su slovenskom izaslanstvu bile predstavljene obučne instalacije na kojima se uvježbava Hrvatska kopnena vojska.

Posjet je ocijenjen kao velika potpora daljnoj suradnji, te je istaknuta nužnost njegova nastavka u vježbama, tečajevima i drugim zajedničkim aktivnostima, kako kod nas tako i u Republici Sloveniji.

OJI

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Sudjelovanje predstavnika OSRH-a u ovom logističkom odboru NATO-a višestruko je važno za naše Oružane snage. Na izvoru smo informacija te prvi saznajemo nove trendove iz područja logistike. Radimo zajedno s drugim NATO zemljama te ravnopravno sudjelujemo u izradi logističkih publikacija i doktrina, a pritom imamo i mogućnost zastupanja naših interesa, istaknuo je pukovnik Pećušak

Usklađivanje s novom NATO-ovom LOGISTIČKOM DOKTRINOM

U organizaciji Uprave za logistiku GSOSRH-a u Zadru je 5. listopada s radom započela trodnevna konferencija NATO-ova logističkog doktrinarnog odbora - Bi-SC Logistic Coordination Board-Doctrine Committee (Bi-SC LCB DC). Na konferenciji je bilo više od 20 sudionika iz NATO zemalja, zapovjedništava NATO-a u Europi, te predstavnici NATO-ova Zapovjedništva za operacije (ACO) i Zapovjedništva za transformacije (ACT).

Konferenciju je otvorio predsjedavajući Odbora pukovnik Bjoern Frostelid, predstavnik NATO-ova Zapovjedništva za transformacije. Uime domaćina, Uprave za logistiku GS OSRH-a kratku prezentaciju o Hrvatskoj i OSRH-u održao je pukovnik Zoran Pećušak, voditelj Odsjeka za doktrinu i razvoj logističkog sustava u Upravi za logistiku GSOSRH-a. Pukovnik Pećušak osvrnuo se na strukturu OSRH-a, s posebnim naglaskom na funkcionalno područje logistike u OS, te na naše sudjelovanje u međunarodnim operacijama.

Svoje predstavnike u ovom logističkom odboru imaju isključivo zemlje članice NATO-a. Naš nacionalni predstavnik u LCB DC je bojnik Krešimir Maras, stožerni časnik za doktrinu i razvoj logističkih sustava u Upravi za logistiku GSOSRH-a.

Glavna tema konferencije vezana je uz rad na doktrini AJP 4.6, odnosno multinacionalnoj združenoj logističkoj doktrini za područje operacija. Svaka operacija koja se provodi u međunarodnom okruženju treba biti u skladu s doktrinarnim smjernicama. Upravo zato doktrinu trebaju prihvatići sve zemlje jer je ona vodilja za njihovo djelovanje u međunarodnom okružju.

Uz to na konferenciji se radilo na usklađivanju i ostalih logističkih doktrina. Osim izrade logističkih doktrina, zadaća ovog logističkog odbora, pojasnio je bojnik Maras, kojem je izravno nadređeno krovno logističko tijelo NATO-a, SACT jest i praćenje primjene logističkih publikacija na terenu i pokaze li se potreba, doktrinarno mijenjati ono što se nije pokazalo dobrim. Sve odluke i dokumente Odbor donosi dogovorom, a svaka zemlja može dati primjedbe na dokumente te tako izravno utjecati na izradu i usklađivanje svih logističkih doktrina.

Sudjelovanje predstavnika OSRH-a u ovom logističkom odboru NATO-a višestruko je važno za naše Oružane snage.

"Na izvoru smo informacija te prvi saznajemo nove trendove iz područja logistike. Radimo zajedno s drugim NATO zemljama te ravnopravno sudjelujemo u izradi logističkih publikacija i doktrina, a pritom imamo i mogućnost zastupanja naših interesa", istaknuo je pukovnik Pećušak.

Sve to važno nam je i za što kvalitetniju izradu doktrine logističke potpore u OSRH-u, koja je, napominje bojnik Maras, u završnoj fazi. Na tom najvažnijem logističkom dokumentu radi Uprava za logistiku zajedno sa svim planskim i provedbenim logističkim elementima u OSRH. Ona mora biti usklađena s doktrinom OSRH-a, ali i s krovnom NATO-ovom logističkom doktrinom. Bojnik Maras, koji vodi izradu tog glavnog logističkog dokumenta u zemlji, napomenuo je da su upravo zahvaljujući radu u LCB DC i drugim logističkim tijelima u kojima Hrvatska ima svoje predstavnike, u našu logističku doktrinu već ugrađeni svi najnoviji logistički trendovi NATO-a. "Sve što je do sada učinjeno", napominje bojnik Maras, "u skladu je s dokumentima OSRH-a, ali i s novom NATO-ovom logističkom doktrinom AJP 4(B)", čije se usvajanje očekuje.

Inače, svi zaključci koji se donesu na Odboru su obvezujući. U pravilu se Odbor sastaje dva puta godišnje, uvjek u drugoj zemlji. Ovo je prvi put da je domaćinstvo dobila Hrvatska, a sljedeća konferencija Bi-SC LCB DC-a trebala bi se održati u Mađarskoj. ■

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Najveći logistički izazovi u bilo kojoj operaciji su pomanjkanje jasne vizije logističkih resursa, što ometa učinkovitu koordinaciju među državama koje sudjeluju u misijama i operacijama. Da bismo nadvladali ovaj izazov, potrebni su rano uključivanje država u proces planiranja operacije, usredotočenost na multinacionalna rješenja od samog početka te potpora kroz prikladno planiranje i vođenje. NATO ulaže velike napore kako bi nadvladao ove izazove...

pukovnik Bjoern Frostelid,
predsjedavajući logističkog doktrinarnog odbora
u Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju (ACT)

Veliko zanimanje za donošenje ZDРUŽENE LOGISTIČKE DOKTRINE

U Zadru je početkom listopada održan 27. sastanak logističkog doktrinarnog odbora, Bi-Sc LCB DC (Logistic Coordination Board Doctrine Committee) a domaćin je bila Uprava za logistiku GSOSRH-a. Tijekom sastanka raspravljalo se o NATO-ovim logističkim doktrinama, njihovoj izradi i razvoju kao i praćenju ostalih doktrinarnih publikacija koje mogu imati utjecaja i važne su za logističke doktrine. Više o sastanku i predmetnoj tematici rekao je u razgovoru za Hrvatski vojnik, pukovnik Bjoern Frostelid, predsjedavajući logističkog doktrinarnog odbora u Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju (ACT).

Recite nam više o svojoj dužnosti i području rada u ACT-u...

Prije svega, dopustite mi da izrazim zahvalnost Republici Hrvatskoj za domaćinstvo sastanka NATO-ova logističkog doktrinarnog odbora (Bi-SC LCB DC). Ja sam norveški časnik Zračnih snaga dodijeljen Zapovjedništvu vrhovnog savezničkog zapovjednika za transformaciju (HQ SACT) gdje radim kao voditelj Odsjeka za logističku doktrinu u Odjelu za združeni razvoj i potporu (JD&S). Ovo mi je četvrti i posljednja godina u Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju (ACT) i sastanak Odbora za doktrinu u Zadru bit će mi posljednji na kojem sudjelujem kao njegov predsjednik. Na poslu stožernog časnika sudjelujem u mnogim aktivnostima koje vodi ACT, a koje se bave transformacijom vojne strukture NATO-a,

njegovih snaga, sposobnosti i doktrine u svrhu unapređenja interoperabilnosti i vojne učinkovitosti Saveza. Radim također i na transformacijskim inicijativama i naporima NATO partnerskih nacija. Međutim, moje osnovne zadaće su vođenje i koordiniranje razvoja i procesa usklađivanja NATO-ove Združene logističke doktrine. Ujedno sam odgovoran za posebne publikacije Savezničke združene logističke doktrine; predsjedam Odborom za doktrinu te predstavljam Odjel za združeni razvoj i potporu ACT-a na ostalim tribinama NATO-a koje se odnose na logističku doktrinu i izradu normizacijskih sporazuma (STANAG). Neki od primjera su Radna skupina za doktrinu Savezničkog zapovjedništva za operacije i Radna

skupina za logistiku. Konačno, moja zadaća je i osigurati da sadržaj tečajeva logistike koji se održavaju u NATO-ovojo školi u Oberammergau bude aktualan i u skladu sa službenim logističkim smjernicama, doktrinom, konceptima i naučenim lekcijama NATO-a.

Objasnite nam ukratko ustroj, zadatce i djelovanje LCB DC...

Nalogodavno tijelo (TA) za logističku doktrinu jest Odbor za logistiku (otprije poznat kao Senior NATO Logisticians Conference). Odbor za logistiku dao je Bi-SC LCB-u zadaću razvoja združene logističke doktrine te je slijedom toga osnovan Odbor za doktrinu, Bi-SC LCB-a kao važeći odbor odgovoran za donošenje i uskladivanje logističke doktrine. Odbor za doktrinu trenu-

doktrinu ima izričitu odgovornost osigurati uskladivanje cjelokupnog sustava logističke doktrine da bi se osigurala dosljednost. Odbor za doktrinu odgovara Bi-SC LCB-u, koji pak Nalogodavnem tijelu (TA) na odobrenje podnosi nacrt doktrine. Kada je publikacija odobrena, započinje proces ratifikacije koji uključuje sudjelovanje svih država članica NATO-a.

Jesu li razlike u logističkim doktrinama pojedinih NATO-ovih članica velike i je li ih teško uskladivati, osobito s obzirom na velik broj novih članica?

Dogovorene smjernice NATO-a vode razvoj doktrine i koliko mi je poznato, nacije su uvijek, uz možda jednu iznimku, uspijevale postići dogovor

u postizanju sporazuma u logističkoj doktrini.

Gdje se, unutar međunarodnih vježbi i mirovnih misija NATO-a, javljuju najveći izazovi u zajedničkim logističkim djelovanjima?

Ukratko, najveći logistički izazovi u bilo kojoj operaciji su pomanjkanje jasne vizije logističkih resursa što ometa učinkovitu koordinaciju među državama koje sudjeluju u misijama i operacijama. Ovaj nedostatak jasnog pregleda situacije rezultira udvostručavanjem napora i nepotrebnim natjecanjima za, i tako oskudne resurse. Takav način rada dovodi do pretjeranog područja pokrivanja na polju logistike, što samo po sebi potporu čini neopravданo skupom i sprečava učinkovitost same operacije. Da bismo nadvladali ovaj izazov, potrebni su rano uključivanje država u proces planiranja operacije, usredotočenost na multinacionalna rješenja od samog početka te potpora kroz prikladno planiranje i vođenje. NATO ulaze velike napore da bi nadvladao ove izazove.

Na kojim doktrinarnim dokumentima LCB DC trenutačno radi?

Odbor za doktrinu nedavno je priveo kraju dogovore oko tri dokumenta: AJP 4, AJP 4.5 i AJP 4.9. AJP 4 predan je Odboru na odobrenje za ulazak u proces ratifikacije u proljeće 2010. Jedna država prekinula je šutnju i Tajništvo odbora za logistiku od tada posreduje i predložilo je rješenje te sada čekamo odgovor na taj prijedlog. Ista situacija dogodila se sa AJP 4.4, no u slučaju te publikacije šutnju je prekinula jedna druga država. AJP 4.5 i 4.9 će uskoro biti predani na odobrenje Odboru za logistiku.

Treći nacrt za AJP 4.6 je prosljeđen državama na pregled u srpnju ove godine i cilj sastanka u Zadru bio je odlučiti o pristiglim komentarima te unaprijediti dokument u dogovoren nacrt koji će biti poslan na ratifikaciju. Pristiglo je dosta komentara i očito je da postoji veliko zanimanje država za donošenje združene logističke doktrine koja bi imala svoju primjenu u Združenoj skupini za logističku potporu. ■

Pukovnik Frostelid s britanskim kolegom pukovnikom Johnom Craibom (desno) koji će ga zamjeniti na dužnosti

tačno je izravno odgovoran za izradu četiri savezničke združene publikacije (AJP). To su AJP 4 - Združena logistička doktrina koja je temeljni NATO-ov dokument u području logistike, AJP 4.5 - Potpora zemlje domaćina, AJP 4.6 - Združena skupina za logističku potporu i AJP 4.9 - Načini multinacionalne logističke potpore. Druge radne skupine izrađuju AJP 4.4 - Kretanje i transport, AJP 4.7 - Nafta, AJP 4.10 - Medicinska potpora i AJP 4.11 – Vidljivost imovine. Dok potonje doktrinarne dokumente izrađuju druge radne skupine, Odbor za

u pogledu sadržaja doktrine na razini radne skupine. Očito je da mogu postojati razlike između doktrina država i doktrine NATO-a, ali u NATO-ovojoj operaciji vodimo se doktrinom Saveza. Pri tomu treba imati na umu kako doktrina, prema svojoj definiciji, predstavlja autoritet, ali ujedno i dalje predstavlja samo misao vodilju o načinu vođenja operacija, tj. doktrina nije zapovijed pa će stoga uvijek postojati i elementi prosudbe pri njezinoj primjeni. Pridruživanje novih NATO članica nije nepovoljno djelovalo na sposobnost Saveza

VJERA NAS JE VODILA u svim našim pobjedama

Neka vam i nadalje ne bude teško pridonositi ugledu domovine koju ste znali i braniti i obraniti, neka vam i u danima koji slijede snaga vjere ulije dodatnu snagu u izgradnji boljega sebe. Kao i do sada, neka vam čovjek bude na pravome mjestu. I nadalje pridonosite ugledu Republike Hrvatske, gradite sigurnost i mir. To je naša misija, no to je i naša vjera, kazao je ministar Vukelić sudionicima hodočašća

Tradicionalno hodočašće vojske i policije u nacionalno marijansko svetište Mariju Bistrigu i ove je godine okupilo mnoštvo vjernika iz cijele Hrvatske, a zajedno s pripadnicima hrvatske vojske i policije, te djelatnicima MORH-a i MUP-a bili su i predstavnici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, te braniteljskih udruga, pripadnici Hrvatske vatrogasne zajednice i Saveza povijesnih postrojbi HV-a, kao i pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Vojnicima i policajcima su se na hodočašću pridružili i izaslanik Predsjednika RH Zlatko Gareljić, savjetnik za vojna pitanja, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, ministar obrane Branko Vukelić, načelnik Glavnog stožera OSRH-a general zboru Josip Lucić, državni tajnik MUP-a Miljenko Radnić te ostali visoki vojni i civilni dužnosnici kao i predstavnici Vojnoodiplomatskog zbora.

I ove godine, po 18. put, hodočastimo Majci Božjoj Bistričkoj, zeleći time pokazati

povezanost s čitavom našom poviješću, a također i svoju povezanost s našim braniteljima koji su ratne 1993. sudjelovali ovdje na prvom vojnem hodočašću. I današnja prisutnost na ovom hodočašću pokazuje povezanost naroda, vojske i policije, ali i vrednote koje su nas očuvale.

Uoči misnog slavlja okupljene su pozdravili izaslanik ministra unutarnjih poslova i državni tajnik MUP-a Miljenko Radnić te ministar obrane Branko Vukelić.

Tom prigodom državni tajnik Miljenko Radnić podsjetio je da je ovaj susret u Mariji Bistrici ujedno i podsjećanje na sve one koji su nas zadužili i obvezali svojom žrtvom, koji su dali sebe za hrvatsku domovinu i hrvatski narod. "Braneći domovinu, hrvatski branitelji su pokazali čudesnu snagu i hrabrost te ostvarili svoje časno poslanje. Zahvaljujući njihovoј žrtvi, danas hrvatski čovjek može kao hrvatski policajac i hrvatski vojnik služiti svojoj domovini i njezinim građanima za opće dobro i u cilju postizanja visokih dosega ljudske slobode i istinskih demokratskih vrijednosti", kazao je državni tajnik Radnić. Ministar obrane Branko Vukelić obraćajući se hrvatskim vojnicima i policajcima je rekao: "Kad nam je bilo najteže, obraćali smo se svojoj nebeskoj zaštitnici, hodočastili u Mariju

Bistricu, tražeći utjehu za bol i suze zbog naših prijatelja koji su pali braneci hrvatsku slobodu, za patnje prognanika što su ostajali bez svega – osim ljubavi, nade i vjere. I danas, baš kao i u vremena borbe za opstanak hrvatske države, krunica oko vrata hrvatskog vojnika i redarstvenika pokazuje neraskidivu vezu naših branitelja i nebeske zaštitnice. Vjera u vlastite mogućnosti, pouzdanje u nebeski zagovor vodila nas je prema domovinskim pobjedama, prema slobodi, prema ostvarenju sna naraštaja hrvatskih ljudi o slobodnoj Lijepoj Našoj!“

Dodao je kako je hrvatski vojnik i redarstvenik na najbolji mogući način ispunio povjesne zadaće. „Nastavili ste izgrađivati naš obrambeni sustav i u njegovu snagu ugrađivati svoja htijenja i znanja. Danas, kao pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske, članice Sjevernoatlantskog saveza sudjelujete u brojnim misijama i operacijama diljem svijeta pokazujući i dokazujući koliko je našoj domovini stalo do mira i sigurnosti. Vaš je trud prepoznat, a vaše razumijevanje za ugrožene ljude je ona kvaliteta više koju poštiju i naši saveznici, ali i cijeli svijet koji itekako zna za ljudsku dimenziju hrvatskog vojnika i policijsca“, istaknuo je ministar Vukelić te na kraju poručio: „Neka vas i dalje u vašem radu vodi sigurna ruka naše najvjernije odvjetnice, naše Majke Božje Bistričke, neka vam i nadalje ne bude teško pridonositi ugledu

domovine koju ste znali i braniti i obraniti, neka vam i u danima koji slijede snaga vjere ulije dodatnu snagu u izgradnji boljega sebe. Kao i do sada, neka vam čovjek bude na prвome mjestu. I nadalje pridonosite ugledu Republike Hrvatske, gradite sigurnost i mir. To je naša misija, no to je i naša vjera.“

Misno slavlje na prostoru crkve na otvorenom Bl. Alojzija Stepinca u koncelebraciji s ravnateljem Ureda kataličkih dušebržnika Ministarstva obrane BiH-a Tomom Kneževićem te pomoćnikom vojnog ordinarija Oružanih snaga SAD-a Richardom

Spencerom te mnoštvom svećenika i vojnih kapelana predvodio je vojni biskup mons. Juraj Jezerinac. Vjera je bila i središnja tema propovijedi mons. Jurja Jezerinca koji je ovom prigodom istaknuo: „Vjera, kolikogod izgledala malena i u očima svijeta nevažna, nosi u sebi neprocjenjivu snagu, onu snagu koja fizičke stvarnosti može premještati, a čovjekovu nutrinu promijeniti. Ona je kadra sve na stranu staviti kad je osoba koja ju ima pred dvojbom, živjeti ili umrjeti zbog Isusa. Ona nam je darovana, a učinak joj je naše jedinstvo i zajedništvo s Bogom, Isusom Kristom. Ona je svjetlo hoda i života čovjeka, Crkve i društva. U vremenu globalizacije ljudskog društva, svjetonazora i vrednota, značenje i govor vjere je odlučujući, gotovo da je važnija nego ikad do sada.“

Osvrnuvši se na skori ulazak Hrvatske u Europsku uniju, mons. Jezerinac je kazao da na kršćanima leži velika odgovornost za našu Europu. Hoće li Europa otploviti u nepovrat ili će premisljati i, uvažavajući druge, tražiti izlaze dostojarne svoje nade, uvelike će ovisiti o nama kršćanima i o svima drugima koji na ovom području dijele s nama istine o Bogu i čovjeku.

Ujedno je podsjetio kako je blaženi kardinal Stepinac, čiju 12. obljetnicu proglašenja blaženim slavimo ove godine, veliki branitelj čovjeka, njegove slobode i njegova prava da bude u svim vremenima i u svakom vremenu čovjek, zalagao se za snagu vjere i na

kraju je to posvjedočio vlastitom smrću. Blaženi Alojzije Stepinac bio je branitelj vjere i prava svakog čovjeka, branitelj Krista i njegove Crkve, branitelj demokratskog razvoja društva i svih vrijednosti koje su utkane u našu kulturu kao i u kulturu svakog naroda i ljudske civilizacije, kazao je mons. Jezerinac, poručivši na kraju: „Nemojte klonuti u svom ljudskom i kršćanskom življenu. Vi ste Crkva i u vama je Božja snaga. Borite se za humanije odnose u društvu i čuvajte snagu vjere kao oganj koji vas grijе.“ □

„Nemojte klonuti u svom ljudskom i kršćanskom življenu“, poručio je hodočasnici mons. Jezerinac

„Vjera u vlastite mogućnosti, pouzdanje u nebeski zagovor vodila nas je prema domovinskim pobjedama, prema slobodi, prema ostvarenju sna naraštaja hrvatskih ljudi o slobodnoj Lijepoj Našoj“, istaknuo je ministar Vukelić

Narednik Dario Ivanagić odlučio je isplivati 7,6 kilometara, odvoziti biciklom 360 km te na kraju otrčati 84,4 km. Riječ je o natjecanju koje se naziva "dvostruki ultratriatlon", utrci

Svjetskog kupa u toj disciplini, održanoj potkraj kolovoza u Sloveniji. Izvanredni pripadnik BSD-a završio je utrku kao trećeplasirani

Vijest koja je stigla iz Bojne za specijalna djelovanja, s podatkom da je narednik Dario Ivanagić osvojio treće mjesto u utrci Svjetskog kupa u dvostrukom ultratriatlonu, isprva je u našoj redakciji izazvala nevjericu. Naime, u njoj je bilo navedeno da je bilo potrebno isplivati 7,6 kilometara, odvoziti biciklom 360 km te na kraju otrčati 84,4 km, dakle, dvostruki maraton. Ivanagić je to učinio za malo više od 26 sati. "Hm, vjerojatno je ipak postojala nekakva stanka" ili "nije valjda, ne mogu vjerovati", bili su komentari nekoliko nas koji si laskamo da se razumijemo u sportu. Provjera na webu nije bila dovoljno vjerodostojna. Natjecanje se održavalo u Sloveniji, a podaci su bili dostupni tek na jeziku sjevernog susjeda. Tko zna, možda nam je nešto pro-

maknulo. No, najsigurnije je nazvati samog Ivanagića, koji nam je poznat otprije: prije dvije godine pisali smo o njegovom drugom mjestu na porečkom Ironmanu, kad je prešao upola kraću, no i dalje čudesnu dionicu.

"I, sve ste to prošli u komadu?" pitali smo nakon uvodnih pozdrava, pomalo se bojeći da smo ga možda uvrijedili. "Jesam", odgovorio je jednostavno i potpuno skromno, bez trunka prizvuka ponosa ili samohvale. "Pa, kako ste se odlučili na to?" "Vidio sam da to postoji, pa...". Želio se natjecati još prošle godine, no zbog obveza na poslu tek ove je postao jedan od nekoliko Hrvata kojima je to uspjelo! Za ovo se natjecanje pripremao mjesecima.

Nastupio je među 16 natjecatelja, od kojih je dvoje odustalo tijekom utrke. Utrka je startala

Utrka je psihološka borba

27. kolovoza, u 16 sati, a Ivanagić je stigao na cilj 28., u 18.20. Sve dionice prelazile su se u području Murske Sobote. *Ironmani* su plivali u malom jezeru, u 20 krugova prelazili su stazu dulju od 370 metara. Potom su se natjecatelji prebacili na bicikle i vozili 105 krugova, a za kraj maratonska poslastica od nekih 55 krugova. Osim nezamislivih napora, nizanje krugova djeluje prilično jednolično. "Ne doživljavamo to tako, nemamo vremena za uživanje u prirodi, usredotočujemo se na tempo, pazimo na hranjenje, unos tekućine... Čovjek ima što raditi i o čemu razmišljati", kaže narednik, potvrđujući da je utrka i psihološka borba, najviše sa samim sobom. Sve to vrijeme, Ivanagić nije doživljavao ono što se u maratonima naziva krizom. "Jedini je problem bio što sam se u lipnju ozlijedio i morao prekinuti pripreme. Već sam se pomirio s tim da neću moći nastupiti, ali..." Dakle, još i ozljeda te mirovanje, zbog kojega je dobio dva kilograma. Vjerovali ili ne, taj "sitniš" može smetati triatloncima, ali brzo se istopio tijekom utrke. No, za hrvatskog vojnika stvarno nema zapreka, pa to nisu bila niti dva gumi-defekta na biciklu, koje su mu mogli sanirati slovenski kolege. Da ne zaboravimo, prvi je na cilj stigao Slovenac Peter Sajec, pripadnik njihovih OS-a i svjetski rekorder u dvostrukom ultratriatlonu, a drugi austrijski vojnik Heinz Sabitzer. Izgleda da je triatlon stvarno disciplina za vojниke. "Inače nije tako, ali sad se pokazalo", smije se Ivanagić, premda dodaje da u OSRH-u, a posebice u BSD-u, ima još dosta momaka koji bi mogli njegovim

stopama. No, teško je naći vremena, "posao uzima svoje, nismo sportaši nego vojnici". Ivanagić, međutim, potvrđuje da se i jedno i drugo može, jer u njegovoј postrojbi kažu da svoje pripreme i nastupe "provodi uz redoviti posao i zadaće". Sigurno mu ih je lakše obavljati uza sve psihofizičke vrline koje donosi bavljenje sportom. Cijeli BSD ponosan je na Ivanagića i njegov nastup. Znaju koliko truda ulaže, znaju da koristi svoj godišnji odmor za pripreme, znaju za priču o ozljedi...

Dakako, kod bilo kakvog ozbiljnijeg bavljenja sportom, mora se postaviti pitanje novca. Sva financijska sredstva Ivanagić ulaze iz vlastita džepa, najveći troškovi otpadaju na bicikl, koji nije poput onih koje viđate u trgovačkim centrima.

Ljudi koji uspješno prijeđu postavljenu trkačku dionicu, obično preplavi djelovanje serotonina, "hormona sreće". "Bio sam sretan, ali umor je odradio svoje.

"Poslije utrke, hranjenja i lagane masaže, uspio sam sat vremena lagano odspavati prije svečanosti dodjele medalja. To je bilo svojevrsno isključivanje od svega", sjeća se specijalac.

Za kraj, usudili smo se pitati: "možda i dulja dionica"? Vjerovali ili ne, odgovor je da, ali narednik će to ipak ostaviti za neka druga vremena. Zasad, zna da je pronašao cilj upravo u supertriatlonom. Postavio je letvici vrlo visoko, teško da postoji napornija sportska disciplina. Ali, mi mislimo da za njega ništa neće biti problem... ■

Nastupio je među 16 natjecatelja, od kojih je dvoje oduštoalo tijekom utrke. Utrka je startala 27. kolovoza, u 16 sati, a Ivanagić je stigao na cilj 28., u 18. 20. Sve dionice prelazile su se u području Murske Sobote. Ironmani su plivali u malom jezeru, u 20 krugova prelazili su stazu dulju od 370 metara. Potom su se natjecatelji prebacili na bicikle i vozili 105 krugova, a za kraj maratonska poslastica od nekih 55 krugova.

Cijeli BSD ponosan je na Ivanagića i njegov nastup. Znaju koliko truda ulaže, znaju da koristi svoj godišnji odmor za pripreme, znaju za priču o ozljedi...

borba sa samim sobom

GORIVNE ĆELIJE ZA ABRAMS

Američka kopnena vojska testira tehnologiju gorivnih ćelija kao pomoćne jedinice za napajanje električnom energijom tenkova M1 Abrams. Uredaj je načinjen tako da standardno vojno gorivo za dizelske motore JP8 pretvara u vodik koji zatim kemijskom reakcijom s kisikom u gorivnoj ćeliji stvara električnu energiju. Prototip zasad postoji u laboratoriju i još nije montiran u pravi tenk, ali i to je u planu. Prednost pomoćne jedinice za napajanje jest u tome da tenku osigurava dostatnu količinu električne energije kad glavni motor ne radi. A potrebe za električnom energijom sve su veće jer se u tenkove ugrađuje sve više elektroničke opreme. Prednost gorivnih ćelija pred klasičnim motorom s unutarnjim izgaranjem je manja buka u radu te manje zagrijavanje što u konačnici otežava otkrivanje tenka kad je u tzv. tihom režimu rada.

M. PETROVIĆ

Foto: US Army

POKUSNA PLOVIDBA DRUGOG OPV-a ZA TRINIDAD I TOBAGO

Drugi od tri naručena odobalna opodna broda namijenjenih obalnoj straži karipske otočne države Trinidad i Tobago uspješno je okončao pokusne plovidbe teritorijalnim vodama ispred škotske obale. Očekuje se da će brod biti dostavljen u listopadu ove godine.

Platforma odobalnog ophodnog broda temelji se na provjerenoj formi trupa istisnine oko 2000 tona i duljine 90 metara, s helikopterskom sletnom palubom na krmenom dijelu broda i mogućnošću

postizanja najveće brzine 25 čvorova. Novim brodovima će se koristiti za širok spektar zadaća u ekskluzivnoj ekonomskoj zoni, specijalnim operacijama u borbi protiv krijumčarenja i trgovanja opojnim sredstvima te zadaćama provođenja maritimnih zakona. Vrijednost potpisanoj ugovora početkom 2007. s tadašnjom brodograđevnom tvrtkom VT Group, danas dio tvrtke BVT Surface Fleet, iznosila je 285 milijuna američkih dolara.

M. PTIĆ GRŽELJ

NTM-A

Opremanju afganistanskog ratnog zrakoplovstva novim letjelicama te prijmu novih zrakoplovnih tehničara i pilota, znatno pridonosi pomoć koje pružaju snage ISAF-a u sklopu multinacionalnog programa obuke i mentoriranja NATO Traininig Mission - Afghanistan (NTM-A). NTM-A, u sklopu kojega su mentori iz Kanade, Češke, Mađarske, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Američkih Država, nalazi se pod ovlašću NATO Air Training Command-Afghanistan u Kabulu, a od rujna ove godine u sklopu NTM-A rade i pripadnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane. Naime, u sklopu 16. kontingenta OSRH-a koji je

Foto: NTM-A

tijekom rujna upućen u misiju ISAF prvi put se nalazi i zrakoplovna mentorska skupina, sastavljena od tehničara i pilota iz postrojbi HRZ-a i PZO-a. Temeljna je zadaća hrvatskih zrakoplovaca pomoć helikopterskoj sastavnici afganistanskog ratnog zrakoplovstva, suradnja i pomoć u obuci afganistanskog tehničkog i letačkog sastava.

I. SKENDEROVIC

DETEKTOR MORPHO

Tvrtka Morpho Detection, dio koncerna Safran Group, predstavila je novi ručni detektor Hardened Mobile Trace. Riječ je o naprednom ručnom detektoru eksploziva, narkotika, kemijskih agensa i industrijskih otrova pogodnih za uporabu kao oružje. Načinjen je tako da zadovolji vojni standard MIL-STD-810-G u pogledu otpornosti na prašinu, temperaturu, udarce i vlagu. Rezultat svega je uređaj za brzu i preciznu detekciju koji može raditi u najtežim uvjetima. Rabi se patentirana metoda Ion Trap Mobility Spectrometer odnosno masena spektrometrija uporabom tehnike ionske zamke. Uređaju za uspješnu detekciju trebaju

vrlo male količine tvari, mikroskopske veličine što znatno olakšava rad na terenu. Hardened Mobile Trace je namijenjen za vojnu i sigurnosnu uporabu te za sve intervenčne službe koje prve djeluju kod mogućih terorističkih napada, industrijskih havarija i sličnih događaja koji potencijalno mogu osloboditi otrovne tvari i tako ugroziti ljudske živote.

M. PETROVIĆ

19

NOVI OBRAMBENI SUSTAVI ZA POLJSKE HELIKOPTERE

Početkom studenoga Poljskom ratnom zrakoplovstvu (Siły Powietrzne Rzeczypospolitej Polskiej) bit će dostavljeni prvi srednji transportni helikopter Mi-17 te prvi borbeni helikopter Mi-24 koji će biti opremljeni moderniziranim obrambenim sustavima. Riječ je o integraciji sustava ALQ-213 EW (Electronic Warfare) i tzv. MASE (Modular Aircraft Survivability Equipment) kontejnera, koje proizvodi danska tvrtka Terma. S tom opremom ukupno će biti opremljena 22 helikoptera, odnosno transportni helikopteri Mi-17V i borbeni helikopteri Mi-24W, koji će se potom izmjenjivati u rotacijama kao potpora poljskim po-

strojbama koje su angažirane u skopu misije ISAF (International Security Assistance Force). Do kraja 2012. trebaju biti dostavljeni svi poljski helikopteri koji će biti obuhvaćeni ovim paketom opreme.

Temeljna namjena ugrađene obrambene opreme je obrana odnosno ometanje ispaljenih protivničkih projektila s infracrvenim navođenjem. Kontejneri u koje se ugrađuju ti obrambeni sustavi bit će postavljeni na bočne krilne nosače na helikopterima, kako bi se postigla što bolja pokrivenost ometanja.

I. SKENDEROVIC

ANTARES H3

Njemačka svemirska agencija (DLR - Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt) u suradnji s njemačkom tvrtkom Lange Research Aircraft GmbH krenula je u izgradnju nove letjelice koja će biti pokretana elektromotorima. Riječ je o letjelici Antares H3, koja je znatno poboljšana inačica motorne jedrilice Antares 20E, koja je svojedobno bila polazište za izradu motorne jedrilice Antares H2 (DLR-H2) također s elektropogonom.

Posebnost elektropogona na Antaresu H3 bit će uporaba sve prisutnijih i tehnološki zrelijih gorivnih čelija, koje vodik elektrokemijskim procesom pretvaraju u električnu energiju za pogon elektromotora. Uporaba gorivnih čelija bila je iskusavana i na Antaresu H2, koji je u svojim probnim letovima ostvario autonomiju od 5 sati uz dolet od 750 km. Nova H3 inačica Antaresa trebala bi višestruko nadmašiti maksimalni dolet H2, koji se procjenjuje na oko 6000 km uz boravak u zraku do 50 sati. Antares H3 će gorivne čelije i spremnike vodika nositi u četiri podyjesna kontejnera, smještena na krilima koja će ovaj put imati raspon 23 m. Maksimalna težina letjelice na polijetanju trebala bi biti 1200 kg, uz maksimalnu nosivost tereta do 200 kg.

I. SKENDEROVIC

NOVA KINESKA PODMORNICA

Prema medijskim izvješćima tvrtka China Shipbuilding Industry Corporation je u brodogradilištu Wuhan počinula novu, do sada neidentificiranu klasu konvencionalne podmornice. Od 1994. do danas, ovo je treći novi projekt klasične podmornice koji je Kina izgradila. Fotografije nove podmornice prvi put objavljene 10. rujna na popularnom kineskom internetskom portalu CALF navele su stručnjake na misao kako je riječ o internetskom hoaxu, no fotografije objavljene tri dana poslije koje prikazuju i gradnju same podmornice potvrđile su njezino postojanje. Iako prema objavljenim fotografijama nova klasa podmornica

nije mnogo veća od Type 041 podmornica klase Yuan, istisnine 3000 do 4000 t, razvidno je kako je na sami dizajn plovila utjecala ruska dizajnerska škola uključujući obliji trup sa smanjenim krmenim konusom poput onih na podmornicama klase Lada/Amur (Project 667), produljenim nadgrađem hidroplanima montiranim na trup koji se u potpunosti uvlače kao kod podmornica klase Kilo (Project 636). U odnosu na posljednje navedeno, nova kineska podmornica sadrži hidrodinamičke elemente poput posebno zaglađenog ruba trupa konkavnim i istodobno konveksnim linijama.

M. PTIĆ GRŽELJ

TESTIRANJE ROBOTA APD

Američka kopnena vojska (US Army) na poligonu Aberdeen Proving Ground testira novo robotsko autonomno vozilo APD (Autonomous Platform Demonstrator). Riječ je o kotačnom vozilu mase 9,6 tona, pogonske konfiguracije 6x6 koje pogoni napredni hibridni pogonski sustav s dizelgeneratorom, litijskim baterijama i šest elektromotora u kotačima. Vozilo je opremljeno najmodernijim trenutačno dostupnim tehnologijama pa zahvaljujući tome ima mogućnost autonomne vožnje. Da bi to ostvario, APD rabi napredni GPS sustav dopunjeno tehnologijom prolaznih točaka

te nezavisni inercijalni navigacijski sustav. Ugradeno računalo obraduje podatke s navigacijskih podsustava te uz dodatnu pomoć tehnologije za izbjegavanje zapreka može ostvariti brzinu od oko 75 km/h tijekom autonomne vožnje.

M. PETROVIĆ

Foto: US Army

ZAVRŠNO OPREMANJE PRVE FRANCUSKE FREMM FREGATE

Prva francuska višenamjenska fregata programa FREMM, klase Aquitaine premeštena je potkraj kolovoza u suhi dok brodogradilišta u Lorientu. Prvo dokiranje trebalo bi trajati nekoliko mjeseci da bi se ugradili privjesci na trup koji

uključuju pramčani sonar namijenjen detekciji podmornica, kormila te pramčani azimutni porivnik na uvlačenje. Posljednji je namijenjen radu isključivo u lukama s iznimno visokim stupnjem upravljanja plovila te u slučaju kvara

glavnog propulzijskog postrojenja pri čemu plovilo može dosegnuti brzinu plovidbe do 5 čv. Kad nije u uporabi, porivnik se u potpunosti uvlači u trup.

Trenutačna faza gradnje još uvijek obuhvaća radeve na konstrukciji plovila uz 50% dovršenost u opremanju, koja se nastavljaju u suhom doku te ispitivanju brodskih sustava.

S obzirom na najavu gradnje ukupno 12 fregata FREMM programa (11 za francusku i 1 za marokansku mornaricu) koja bi trebala trajati do 2022., nositelj ugovora kompanija DCNS investirala je u novu opremu u brodogradilištu poput novih vrata na suhom doku koja pojednostavljaju rukovanje i smanjuju zastoje.

M. PTIĆ GRŽELJ

PRVA VIJETNAMSKA PODMORNICA KILO

U ruskom brodogradilištu Admiralty iz St. Peterburga potkraj kolovoza je položena kobilica prve od šest unaprijeđenih dizelsko-električnih podmornica klase Kilo (Project 636) za vijetnamsku ratnu mornaricu. Dostava podmornice očekuje se krajem drugog tromjesečja 2013. U skladu s ugovorom potpisanim početkom 2010. izgradnja i dostava podmornica u vrijednosti 3,2 milijarde dolara odvijala bi se ritmom jedno plovilo godišnje.

Spomenute podmornice smatraju se jednima od najtiših na tržištu a posebno su projektirane za protubrodsku i protupodmorničku borbu u priobalnim vodama. Osnovne odlike trupa ovih podmornica očituju se u istisnini 2300 t, maksimalne dubine ronjenja 350 m te im doplov doseže 6000 Nm uz posadu od 53 člana. Podmornice Kilo imaju šest pramčanih torpednih cijevi kalibra 533 mm.

M. PTIĆ GRŽELJ

IZRAEL RAZVIJA BESPOSADNI SUSTAV

Izraelska zrakoplovna tvrtka Isreal Aerospace Industries (IAI) tijekom rujna zatražila je od izraelskog ministarstva obrane produljenje roka za zaključenje natječaja za razvoj konvertiplanskog besposadnog sustava. Time je prvi put službeno potvrđen rad na prvom izraelskom besposadnom konvertiplanskom sustavu za vojne namjene.

Isreal Aerospace Industries radi na sustavu koji zasad nosi označku K-80, i koji je namijenjen za potporu kopnenim postrojbama IDF-a (Israel Defence Force's). U priopćenju javnosti navodi se kako je IAI dosad proveo niz letnih testiranja, pri čemu je maksimalna težina na polijetanju iznosila 60 kg. Maksimalna će autonomsija boravka u zraku biti šest sati.

Od senzorske opreme K-80 može ponijeti dnevnu TV i noćnu infracrvenu kameru, namijenjene za IMINT zadaće izviđanja i nadzora iz zraka. K-80 je opremljen s tri elektromotora, na krajevima krila nalaze se dva elektromotora koja služe za okomito polijetanje i slijetanje te za prelazak u vodoravni let, dok se treći elektromotor nalazi u stražnjem dijelu trupa. K-80 ima automatizirano polijetanje i slijetanje, te može samostalno letjeti prema prethodno računalno zadanoj ruti.

I. SKENDEROVIC

Ponekad se vatra ne ponaša predvidljivo i preuzima ulogu gospodara, ugrožavajući živote i materijalna dobra. Tada je čovjek prisiljen uporabiti instrumente i postupke nastale napretkom kako bi ponovno preuzeo nadzor nad vatrom

TAKTIKA GAŠENJA POŽARA OTVORENIH PROSTORA AVIONIMA

Požarište je svijet za sebe i iznad njega se javljuju pojave važne za zračne snage, koje pilot niggje drugdje ne doživljava tako intenzivne (zagrijanost i turbulentnost okolne atmosfere, bitno smanjena vidljivost zbog dima, smanjena količina kisika u zraku, letenje opterećenim zrakoplovima na iznimno malim visinama itd.).

Svrha ovog teksta jest ponuditi temeljne teorijske postavke o požarima, predstaviti sposobnosti zračnih snaga, definirati taktičke radnje, manevre te način uporabe zračnih snaga u gašenju požara.

Požar je svako nenadzirano gorenje

Svaki proces gorenja koji izmakne nadzoru (bez obzira na intenzitet,

dimenzije, vrstu zahvaćenog goriva), smatra se požarom. Gorenje je kemijski proces spajanja neke tvari s kisikom uz oslobađanje topline, pojavu svjetlosti i/ili plamena, te proizvoda izgaranja.

Osim što su nužni za početak gorenja, ova tri elementa podupiru i nastavak procesa gorenja, koji je po svom tijeku kumulativni proces.

Početak gorenja dogodit će se kada na gorivu tvar djeluje dostatno topline da ona dostigne temperaturu paljenja, uz uvjet prisutnosti dostatnog broja molekula kisika. Posljedica započetog procesa gorenja je nastanak dodatne količine topline koja još podiže temperaturu gorive tvari izazivajući daljnje gorenje sve dok se sva tvar ne spoji s kisikom

ili ne nestane kisika u okružju u kojem se gorenje odvija. Ovim kumulativnim procesom brzina izgaranja se povećava.

Gašenje požara iz zraka

Svaki požar može se ugasiti kantom vode ako vatrogasac dovoljno brzo stigne do njega. Navedena tvrdnja upućuje na ključnu povezanost vremena reakcije na pojavu požara i utroška resursa za gašenje.

Temeljne značajke zračnih snaga, posebno brzina, daju im znatnu prednost pred drugim snagama. Stoga je razvoj i proizvodnja specijaliziranih protupožarnih zrakoplova ubrzan, a njihova uporaba sve intenzivnija u sve više zemalja.

Kada požar nastane, količina zahvaćenog goriva je mala, a količina topline tek je malo veća od one koja uvjetuje početak gorenja. Tijekom vremena, sve više kemijske energije iz goriva prelazi u toplinu, koja dodatno zagrijava okolno gorivo oslobađajući iz njega zapaljive plinove, što dovodi do širenja požara. Stoga su prve minute nakon izbijanja požara najpogodnije vrijeme za gašenje, jer su izgorena površina i kumulativna toplina male, malo je proizvoda izgaranja pa je požarište pregledno, a zadirmljenost mala.

U ovoj fazi požar je pristupačan za gašenje, može mu se lako prići (količina topline ne ugrožava gasitelja), procijeniti optimalno mjesto djelovanja i ugasiti ga malom količinom sredstva za gašenje. Upravo je to trenutak u kojem vatrogasac može ugasiti požar kantom vode, no u praksi je rijetko tako.

Vatrogasac mora doznati poziciju požara, treba mu pravodobna dojava. Potom mora krenuti i stići na požarište dostačno brzo i započeti gašenje.

Požar može izbiti na nepristupačnu terenu, gdje ga je teško pravodobno učiti, samim tim i dojaviti, a vatrogasac ne može stići do njega (u RH je više takvih područja - Velebit, Biokovo, Snježnica).

Tada je nužna uporaba zrakoplova za gašenje požara koji imaju veliku pokretljivost i sposobnost brzog doleta i do najnepristupačnijih područja požara, pristupaju gašenju znatno prije dolaska zemaljskih snaga.

Izvidničko-navalni avioni omogućavaju uočavanje požara u začetku, oni odmah daju pravodobne informacije radi uporabe snaga u njegovu gašenju, potom odmah mogu samostalno djelovati po požaru. Koordiniranom uporabom zračnih i zemaljskih snaga postižu se najveći učinci.

Temeljne postavke gašenja požara iz zraka

Najuspješnja služba za zaštitu od požara jest ona koja sve požare ugasi u začetku ili dok su još mali. Opožarene površine i troškovi gašenja su tada najmanji.

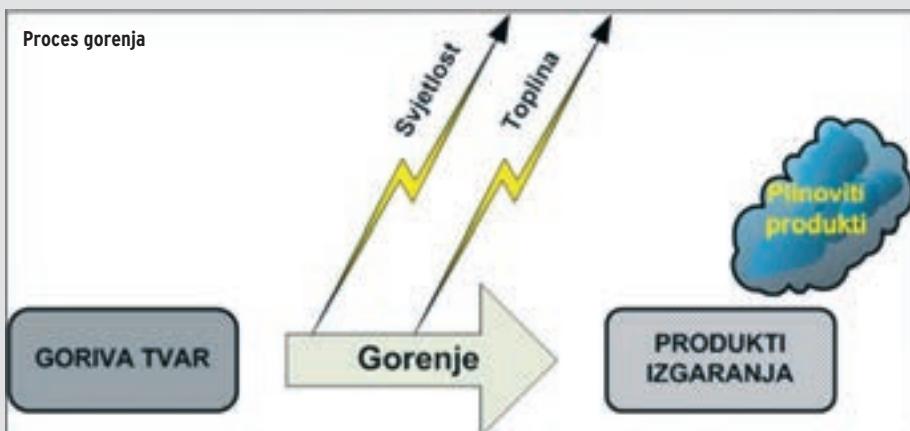
Najsigurniji je način ograničenja veličine požara napasti ga prije nego što ima vremena proširiti se, svim raspoloživim snagama prema načelu - *napadni ga brzo, često i žestoko*.

Požar se u vremenu ne širi linearnom nego eksponencijalnom progresijom (kumulativno) pa je zato vrijeme početka gašenja odlučujuće. Ovo je osobito izraženo kod požara na kosini. Zemaljske i zračne snage moraju biti uzbuđene što prije i istodobno.

Požar treba napasti svim raspoloživim snagama jer je učinak gašenja tada veći, a gašenje jeftinije.

Mora postojati centralizirani sustav zapovijedanja i nadzora sa standardnim

u svim smjerovima, zrakoplov može brzo mijenjati poziciju, visinu i smjer leta, te tako ima određenu prednost u lociranju požara u odnosu na promatrače sa zemlje. Zrakoplov može provesti trenutačni napad na vatru, umanjiti joj kumulativni učinak, opožarene površine i troškovi gašenja se smanjuju. Može gasiti požar samostalno ili u koordinaciji sa zemaljskim snagama. Može provoditi zadaće na mjestima nedostupnim za zemaljske snage. Zrakoplov baca velike količine vode ili kemijskih usporivača u kratkim vremenskim razdobljima te brzo prenosi težište djelovanja s mesta na mjesto, ovisno o dinamici na požarištu, štiti ljudi i opremu na zemlji

operativnim postupcima utemeljen na taktici uporabe zemaljskih i zračnih snaga.

Pravodobnom uporabom zračnih snaga dostiže se brža reakcija i napadanje vatre kako bi joj se usporilo ili zaustavilo širenje, čime se stvaraju uvjeti za organizaciju, gašenje i čuvanje požarišta od zemaljskih vatrogasnih snaga.

Pored aviona, helikopteri u ovoj fazi pružaju potporu zračnim prijevozom vatrogasaca i sredstava za gašenje požara na teško pristupačna područja. Osim pružanja potpore helikopteri izravno sudjeluju u gašenju požara bacajući vodu iz podvjesnih ili integralnih spremnika. Zrakoplov je početno navalno oruđe, s nizom sposobnosti. Pravodobna uporaba u izvidničkim zadaćama omogućava uočavanje požara na daljini horizonta ili daljini vidljivosti koja je uvjetovana meteorološkom situacijom,

u slučaju kada oni zbog krive prosudbe dinamike požara ostanu opkoljeni požarom.

Osim navedenih sposobnosti koje načelno imaju avioni, helikopteri imaju sposobnost brzog zračnog prijevoza vatrogasaca i opreme na požarišta.

Radi smanjenja ukupnih troškova gašenja požara, avioni gase požar do dolaska odnosno uporabe zemaljskih snaga. Samo u iznimnim slučajevima avioni provode i prvu fazu sanacije požarišta (natapanjem rubova i potencijalnih žarišta).

Kumulativno djelovanje požara i kumulativni učinci gašenja požara avionima

Požar ima kumulativno djelovanje, ne ponaša se i ne širi kao linearna funkcija, kako vremena tako i prostora. Požar nastaje kao posljedica zapaljivosti neke tvari

koja se nalazi u povoljnim uvjetima za gorenje (toplina i kisik). Zapaljivost tvari u izravnoj je vezi s njezinim fizičkim i hemijskim svojstvima, a negativna je pojava da se kod svih tvari zapaljivost povećava što je tvar izloženija višoj temperaturi.

Razlozi za to su sljedeći: tvar se isušuje - opada joj postotak vlažnosti; dolazi do isparavanja zapaljivih plinova; tvar se pregrijava i temperatura površine se približava temperaturi paljenja pa treba dovesti manje topline radi paljenja, u odnosu na "hladnu" tvar. Sa sve manje

stalno promjenjivih osobina gorive tvari, atmosfere i područja.

Analogno, ni proces gašenja nije linearna funkcija vremena, dva aviona u jedinici vremena imaju sposobnost gašenja koja je više nego dvostruko veća u odnosu na jedan avion. Povećanjem broja aviona ova sposobnost rapidno raste, pa je iskustvena činjenica da četiri aviona imaju i do osam puta veću sposobnost gašenja od jednog aviona (a ne četiri puta, kako bi se moglo pogrešno prepostaviti).

Protupožarni avion Canadair CL 415

energije, tvari se upale. Tako na požaru svakom sljedećem drvetu treba sve manje energije da bi planulo, a energetska bilanca požarišta koje se širi je iz trenutka u trenutak sve veća.

Osim utjecaja na gorivu tvar, požar utječe i na okolnu atmosferu tako što zagrijava okolni zrak i kisik u njemu, čime ga čini sposobnijim za oksidaciju; stvara podtlak u središtu gorenja, čime izaziva mikrociklonalno djelovanje i uvlači okolni zrak u požar; stvara okomito strujanje toplog zraka i turbulentna strujanja, čime se povećava ukupno strujanje zraka (vjetar) u svim ravninama razmatranog prostora.

Stoga u dvostrukoj jedinici vremena požar nema dvostrukе odnosno linearne veličine, kako vektorske tako ni skalarne, nego su te veličine egzaktne neopisive, jer ovise o velikom broju

Razlozi tomu su sljedeći: četiri puta je kraće vrijeme između svakog bacanja vodene bombe, što znači da je potencija kojom se požar širi četiri puta manja; četiri puta je veća količina vode koja istodobno snižava temperaturu, natapa gorivu tvar i povećava vlažnost atmosfere; četiri puta je manji utjecaj predgrijavanja nezahvaćene tvari, jer je ona sada izolirana od izvora energije, ukupno vrijeme gašenja je kraće, jer požar nema vremena prijeći u veće razmjere, a što su mu razmjeri manji, manja mu je i kumulativnost, što opet za posljedicu ima sporije širenje požara.

Tehničko-taktičke značajke protupožarnih aviona

Tehničko-taktičke značajke PP aviona opisuju sposobnost aviona, uporabivost, učinkovitost, sigurnost i ekonomičnost.

Iz TT značajki protupožarnih aviona Canadair CL 415, Airtractor AT 802 F (na kotačima) i Airtractor AT 802 A Fireboss (na plovčicama) proizlazi da avion CL 415 ima najveću udarnu moć za gašenje požara, uz vrlo dobre performanse u brzini, istrajnosti i pokretljivosti, stoga se koristi kao glavna udarna snaga u gašenju požara otvorenih prostora:

Avion AT 802 F ima manju udarnu moć od aviona CL 415 i nema sposobnost uzimanja vode na vodenim površinama, ali ima veliku pokretljivost i izdržljivost, stoga se koristi kao izvidnički avion koji nosi retardant. Avion je namijenjen inicijalnom udaru i za gašenje požara u blizini aerodroma i letjelišta ili u dubini područja. Može se koristiti i kao zapovjedno mjesto jer je dvosjed i ima dobru preglednost iz kabine.

Avion AT 802 A ima manju udarnu moć od aviona CL 415, manju brzinu i lošije performanse, ali može uzimati vodu s vodenih površina, stoga se koristi kao navalni avion u gašenju manjih požara u priobalju, te kao potporu avionima CL 415 u tretiranju manje aktivnih dijelova požarišta i/ili kao avion za inicijalni udar na požarište.

HRZ i PZO raspolaže respektabilnim zračnim snagama za gašenje požara, kako prema količini tako i prema vrstama zrakoplova. Pravilnim odabirom i uporabom TT značajki i prednosti određenog tipa zrakoplova u odnosu na drugi, moguće je ugasiti svaki požar uz minimalne troškove.

U operativnoj uporabi zračnih snaga, treba znati da u protupožarnoj taktici vrijedi postavka "više je jeftinije" zbog kumulativnog djelovanja prilikom gašenja požara.

Treba izbjegavati uporabu minimalno procijenjenog broja aviona po požaru, zbog nepredvidivosti požara, mogućih kvarova/otkaza na avionima, pojavi više požara istodobno na različitim lokacijama u branjenom području.

Treba inicijalno angažirati veće zračne snage, a u skladu s učinkom i ukupnom

situacijom snage eventualno smanjivati. To je učinkovitije od ojačavanja početnih zračnih snaga uporabom snaga iz pričuve, jer se tako gubi dragocjeno vrijeme, te je u konačnici trošak gašenja požara veći, a učinak manji.

Svaki sat naleta zrakoplova je opravдан jer se istodobno provodi obuka, izvidničke zadaće područja i prema potrebi trenutačni napad na požar.

Načini uporabe protupožarnih aviona

Pričuva uvedena nakon kulminacije, izgubljena je pričuva. U toj je tvrdnji sadržana sva "mudrost" gašenja požara iz zraka. Dakle, napadni ga odmah, dok je u najranijoj razvojnoj fazi, brzo i sa svime što imаш, prije nego postane toliko velik i jak da mu se nećeš moći niti približiti.

Načini uporabe aviona ovisno o elementima gašenja požara su podijeljeni prema vremenu uporabe snaga, prema broju i vrsti angažiranih aviona, prema stupnju sudjelovanja sa zemaljskim snagama te prema metodama i primijenjenim taktičkim postupcima.

Uporaba snaga iz pripravnosti

Pripravnost zračnih snaga za gašenje požara je mjeru koja se poduzima radi optimalne spremnosti zračnih snaga za provedbu zadaće prema pozivu, a u što kraćem vremenskom razdoblju.

Vrsta (kategorija) pripravnosti zračnih snaga određuje se u skladu s prosudbom mogućnosti nastanka požara u branjenom području. Cilj je dostići i održavati sposobnost pravodobne reakcije uz istodobno izbjegavanje zamaranja posada u zadanoj pripravnosti.

Vrste pripravnosti su **plava**: održavanje sposobnosti za polijetanje najkasnije dva sata od prijma signala - zapovijedi za provedbu zadaće. Posade mogu biti izvan radnog mjesta. Sve predradnje vezane za sigurnost leta održuju se nakon prijma signala. Proglašava se za vrijeme male i iznimno male opasnosti od požara. Najmanje zamara posade, ali bitno produžava vrijeme reakcije. Ostavlja dosta vremena za prethod-

Protupožarni avion Airtractor 802 A

nu pripremu leta i provedbu predradnji vezanih za let.

Žuta pripravnost jest održavanje sposobnosti za polijetanje najkasnije 30 minuta od prijma signala. Posade su na aerodromu, u neposrednoj blizini aviona. Sve predradnje vezane za sigurnost leta i opću pripremu posada provedene su prije prijma signala. Posade su spremne za let prema svim elementima, osim što ne znaju lokaciju na kojoj će provoditi zadaću. Proglašava se u vrijeme srednje, velike i iznimno velike opasnosti od požara. Prosječno zamara posade, jer ih obvezuje na dežurstvo u blizini aviona, ali umanjuje vrijeme uporabe u slučaju hitnosti. Ostavlja dosta vremena za završetak prethodne pripreme i predradnji vezanih za let nakon prijma zapovijedi za provedbu zadaće.

Crvena pripravnost jest održavanje sposobnosti za polijetanje najkasnije 10 minuta nakon prijma signala. Posade su u avionu, motori pokrenuti. Sve predradnje i opća priprema posada vezane za sigurnost leta održene su prije prijma signala. Posade su spremne za let prema svim elementima, osim što ne znaju lokaciju na kojoj će provoditi zadaću. Proglašava se u rijetkim slučajevima, obično kod promjene zadaće ili očekivanja novih parametara za postojeću zadaću. Povećano zamara posade, jer ih obvezuje na dežurstvo u kabini aviona. Ostavlja minimalno vremena za završetak prethodne pripreme i predradnji vezanih za let nakon prijma signala i lokacije (u slučaju promjene zadaće). Prevođenje u crvenu pripravnost provodi se isključivo iz žute pripravnosti. ■

U drugom dijelu pregleda donosimo stanje i perspektive razvoja amfibijskih brodova u ratnim mornaricama Velike Britanije, Francuske i Španjolske

AMFIBIJSKI BRODOVI - ODGOVOR NA DANAŠNJE IZAZOVE I ZADAĆE (II. dio)

Uz SAD, sljedeće proizvodno vrlo zanimljivo područje konstrukcije, izgradnje i primjene amfibijsko-jurišnih brodova je svakako europski kontinent. Za europski kontinent mogu se ustvrditi s potpunom sigurnošću dvije činjenice. Prva se odnosi na tvrdnju da se u posljednjih desetak-petnaest godina kod vodećih europskih mornarica iskristalizirala potreba za takvom vrstom plovila. Velike mornarice poput britanske Royal Navy i francuske Marine Nationale i prije su imale plovila koja su donekle mogla ispuniti zadaće amfibijsko-jurišnog tipa. Novo vrijeme stavilo je i pred njih nove operativne zahtjeve koje već pomalo zastarjela plovila, ograničenih taktičko-tehničkih karakteristika više jednostavno nisu mogla ispuniti. Zbog toga su se europski konstruktori okrenuli prema tehnološkim zahtjevima svojih nacionalnih mornaričkih straga i konstruirali nekoliko različitih ali u svakom slučaju vrlo kvalitetnih projekata amfibijsko-jurišnih brodova. Upravo zbog

te raznolikosti, europski je kontinent zapravo vodeća svjetska regija, kako po broju razvijenih i izgrađenih projekata tako i po broju projekata koje razvijaju neke mornarice i države koje imaju vrlo ambiciozne razvojne planove i koje svoje vitalne nacionalne interese vežu uz more i slobodnu plovidbu, prohodnost vitalnih pomorskih putova i pacifikaciju kriznih žarišta u njihovoј blizini.

Velika Britanija

Do sredine devedesetih godina prošlog stoljeća, britanske amfibijske snage bile su koncentrirane oko LPD brodova klase Fearless, koji su svoje podrijetlo vukli još iz početka šezdesetih godina. Završetak Hladnog rata označio je početak procesa u kojem je Royal Navy preispitivala ulogu i zadaće svojih amfibijskih snaga. Već tada prepoznato je u britanskim pomorskim krugovima

koliko je značenje helikopterskih desantno-jurišnih operacija, sposobnosti koje britanska mornarica nije imala razvijene u potrebnoj mjeri sve od početka sedamdesetih godina. Vojni stratezi taj su nedostatak amfibijskih brodskih kapaciteta nadomjestili uporabom logističkog broda RFA Argus, što se s taktičke i tehničke strane nije pokazalo kao najbolje rješenje. Zbog toga je 1993. odobrena gradnja prvog pravog i namjenski građenog LPH broda HMS Ocean. Njegov brodski trup temeljen je na formi nosača klase Invincible, ali je, što je vrlo važno napomenuti, bio izgrađen prema komercijalnim specifikacijama primjenom modularnog sustava gradnje. Izgradnja HMS Oceana započela je 30. svibnja 1994. Porinuće je obavljeno u listopadu 1995. a dostava mornarici 30. rujna 1998. godine. Sa svojih 208 m duljine, 34,4 m širine i gazonom 6,6 m, ovaj prvi pravi suvremeni britanski amfibijsko-jurišni brod odlikuje se punim deplasmanom od približno

BPC L9013 Mistral francuske mornarice

22 000 tona. Njegova dva brzohodna dizelska motora Crossley Pielstick osiguravaju mu preko dviju propellerskih osovina maksimalnu brzinu 18+ čvorova i doplov veći od 8000 Nm. Na njemu je rezerviran ukrcajni prostor za 800 pripadnika EMF-a (Embarked Military Force) ekspedicijskog korpusa, odnosno 500 vojnika s punom ratnom opremom te 40 lakih vozila i šest poljskih topova. Zrakoplovna desantna komponenta oblikuje se prema operativnim zahtjevima, ali je uobičajeno sastavljena od 12 transportnih helikoptera Sea King, te šest borbenih helikoptera Apache. Oceanova paluba konstruirana je i za prihvat teških dvoelisnih helikoptera tipa CH-47 Chinook. Brod ima sposobnost velikog krmnog trima i naplavljivanja krmnog suhog doka u kojem su smještena četiri desantna brza plovila tipa Mk 5B (LCVP). Zanimljivo je da je HMS Ocean sposoban na svojoj teretnoj palubi prihvatiti do 15 zrakoplova tipa Harrier ali samo u transportnoj ulozi jer nema sposobnost osiguranja njihova nesmetanog i kontinuiranog borbenog djelovanja.

Već 1996. godine britanska je vlada odobrila izgradnju još dvaju brodova amfibijsko-jurišnog tipa koji su trebali zamijeniti stare desantne brodove HMS Fareless i HMS Interpide. Zbog pozitivnih iskustava s HMS Oceanom, odlučeno je da se grade brodovi **LPD klase Albion**. Prvi je brod dobio ime HMS Albion a njegova gradnja započeta je 23. svibnja 1998. Porinut je početkom ožujka 2001. a dostavljen mornarici 19. lipnja 2003. Drugi brod, HMS Bulwark, započet je potkraj siječnja 2000., porinut sredinom studenog 2001. a upisan u flotnu listu 12. lipnja 2004. Odlikuju se standardnim deplasmanom od 14 600 t i punim deplasmanom od 21 500 t. Svojim vanjskim mjerama su manji od HMS Oceana (176 x 28,9 x 6,1 m). Propulzija brodova je dizel električna, u kombinaciju dvaju velikih motora Wartsila Vasa 16V 32E koji razvijaju ukupno 13 MW, dvaju manjih motora Wartsila Vasa 4R 32E (3,1 MW) te dvaju električnih motora koji na

dvije propellerske osovine daju ukupno 16 765 KS što je dovoljno za razvijanje maksimalne brzine 18+ čv i doplov veći od 8000 Nm. Brodska posada ima 325 članova. Uz njih se na brod bez ikakvih problema može smjestiti 305 vojnika pod punom ratnom opremom. U slučaju potrebe i u kraćim vremenskim razdobljima za transfer, broj ukrcanih marinaca može se više nego podvostručiti i dostići brojku od 710 vojnika. Otprilike 20 posto smještajnog prostora može se izolirati i osigurati smještaj ženskog dijela posade i ukrcanih snaga. U potpalubnom spremištu-garaži može

desantnih trupa i njihove opreme, vozila i naoružanja s različitim zadaća.

Kao potpora u njihovim zadaćama priključuju im se još četiri broda **klase Bay** iz sastava tzv. Pomoćne flote (RFA L 3006-3009; Largs Bay, Lyme Bay, Morecambe Bay i Cardigan Bay). Brodovi ove klase klasificirani su kao LSD (Landing Ship Dock) i temeljeni su na nizozemskom projektu klase Enforcer. Brodove odlikuje puni deplasman od 16 200 tona i dimenzije 176 x 26,4 x 5,8 m što im omogućuje velike ukrcajne kapacite. U njegovu "utrobu" može se smjestiti 32 tenka ili više od 150 vozila.

HMS Bulwark britanske ratne mornarice

se smjestiti šest teških tenkova Challenger 2 ili 30 lakih oklopnih vozila-gusjeničara. Ovisno o specifičnosti zadaća u isti prostor se može smjestiti 6-8 poljskih topova i kombinacija do 70 srednjih i većih kamiona. Svaki od ova dva broda u svojoj potopivoj krmniči u svom suhom doku nosi četiri LCU desantna plovila tipa Mk 10 te još četiri LCVP desantna plovila tipa Mk 5 smještenih na palubnim bočnim sohama. Brodski potopivi krmni dok također je sposoban za prijam desantnih plovila na zračnom jastuku. Krmena sletna paluba konstruirana je za prihvat jednog dvoelisnog transportnog helikoptera tipa CH-47 Chinook, odnosno dvaju helikoptera Sea King ili Merlin. LPD brodovi klase Albion konstruirani su i namijenjeni ponajprije za ukrcaj, transfer, razvoj i povratak (zrakom i morem) pješačkih

Uz svojih 60 članova posade može ukrcati 356 vojnika, ali se u slučaju potrebe taj broj može povećati na 500. Velika sletna paluba može primiti dva velika helikoptera CH-47 Chinook ili Merlin. Ukrucana plovna desantna sredstva sastoje se od dva manja LCVP Mk 5 ili jednog većeg LCU Mk 10. Dizelsko-električna propulzija daje ovim brodovima maksimalnu brzinu 18 čv i doplov od 8000 Nm.

Francuska

Francuska ratna mornarica uvela je 2006. i 2007. godine dva nova amfibijsko-jurišna broda koji su u francuskoj transkripciji označeni kao klasa BPC (Batiment de Projection et de Commandement. U sklopu modernizacije francuske flote, brodogradilište Chantiers de l'Atlantique izgradilo je dvije

plovne jedinice koje su doobile službena imena Mistral i Tonnere te kodne označke L9013 i L9014. Mistral i Tonnere su ponajprije amfibijsko-jurišni brodovi namijenjeni za ukrcaj, transport, provedbu zračno-pomorskog desanta i povratak francuskih ekspedicijskih snaga. Osim toga, BPC je konstruiran za uloge zapovjednog broda, komunikacijskog središta, kako francuske flote tako i združenih savezničkih pomorskih snaga te naposlijetku za uloge projekcije sile i nadzora mora.

Klasa BPC, odnosno brodovi Mistral i Tonnere zamijenit će u potpunosti već četrdesetak godina stare i, s današnje tehnološke točke gledišta, posve zastarjele brodove L9021 Ouragan i L9022 Orage koji su izgrađeni u brodogradilištu Brest još daleke 1965. i 1967. godine. Konstruktivno, francuska klasa BPC sastoji se od tri sekcije koje se spajaju u jednu cjelinu a u njezinoj gradnji primjenjeni su mnogobrojni komercijalni brodograđevni standardi. To je omogućilo francuskoj mornarici da 2006. izgradi prvi brod u seriji za samo 330 milijuna eura.

Mistral i Tonnere odlikuju se punim deplasmanom od 21 300 tona. Njihova duljina iznosi 199, širina 32, a gaz 6,2 m. Uz posadu od 160 članova, brodovi su sposobni za ukrcaj 450 vojnika u duljim intervalima (tri do četiri tjedna) odnosno 750 do 900 vojnika u kraćim transportnim intervalima. Zalihe hrane za posadu i standardni ukrcani postroj od 450 vojnika dostatne su za 45 dana plovidbe. Brodovi imaju kapacitet za ukrcaj najmanje 16 srednjih ili teških helikoptera (NH 90; SA 330 Puma, AS 532 Cougar ili AS 665 Tigre). Na sletnoj palubi ukupne površine 5000 m² nalazi se šest sletnih točaka, predviđenih za simultane helikopterske operacije. Teški helikopteri kao što je američki CH-53E mogu slijetati na sletnu točku br. 1. Unutrašnjost potpalubnog helikopterskog hangara ima površinu 1800 metara četvornih. Unutar trupa namjenski je osigurano 750 metara četvornih za brodsku bolnicu sa 69 bolničkih kreveta,

s pripadajućim ambulantama, operacijskim dvoranama i laboratorijima. U slučaju potrebe kapaciteti bolnice se mogu višestruko povećati, uspostavljanjem bolnice u jednom od teretnih brodskih hangara. Hangar za smještaj vozila raspolaze s 2650 metara četvornih iskoristivog prostora u koji se može smjestiti 60 kotačnih vozila ili 13 tenkova Leclerc. U varijanti kad se ne ukrcavaju helikopteri,

skih združenih operacija, na njima je osiguran prostor za smještaj i rad 150 osoba (odnosno do 250 radnih stanica) koji će raditi u tim stožerima. Brodovi su zbog toga opremljeni DCN-ovim borbeno-informacijskim sustavom Senit 8 te satelitskim komunikacijskim sustavom Syracuse III. Brodski oružni sustav brodova klase BCP sastoji se od dvaju PZO sustava MBDA Simbad s raket-

Lyme Bay napušta brodogradilište Govan Yard

unutrašnjost Mistrala i Tonnerea može primiti čak do 230 vozila. U suhom doku svakog BCP broda mogu se smjestiti čak četiri desantna plovila tipa LPCV (odnosno njihova francuska inačica CTM) ili u drugoj konfiguraciji dva velika LCU desantna plovila. U trećoj inačici, suhi dok može prihvatići dva desantna plovila na zračnom jastuku (LCAC). Propulzija Mistrala i Tonnerea je električna. BPC Mistral je prvi potpuno električni francuski brod s dva gondolna podvješena propelerima Alstom snage 7 MW. Generatorski brodski sustav sastavljen je od triju Wartstilinih dizelski generatora tipa 16V32, te četvrtog dizelski generatora istog proizvođača tipa 18V200 - koji ukupno proizvode 20,8 MW električne energije. Ovakav odabir propulzijskog sustava omogućava ovim brodovima maksimalnu brzinu 19 čv i doplov 11 000 NM uz brzinu od 14 čv. Budući da su ovi brodovi namijenjeni i za zadaću plovećih stožera pomor-

nim projekttilima kratkog dometa tipa Mistral, koji imaju IC navođenje i domet 6+ km. Uz sustav Simbad instaliran je jedan par 30 mm CIWS topova te četiri borbene postaje za instalaciju teških strojnica BMG 12,7 mm. Francuska klasa BCP je gabaritno malo manja od npr. Navantijine LHD klase Canbrera (koju Španjolci grade za RM Australije) ili od talijanskog Cavoura, svojevrsnog mješanca nosača letjelica i LHD broda. Najveći nedostatak u odnosu na njih je što BCP nema ski-jump rampu. Zbog toga s BCP-a nije moguća uporaba klasičnih borbenih zrakoplova. U odnosu na njih Mistral i Tonnere imaju čitav niz drugih prednosti. Jedna od najvažnijih prednosti francuske klase BCP jest njihova cijena. Od početnih 660 milijuna eura za prva dva broda (2004.), odnosno 330 milijuna po brodu trenutačna cijena se procjenjuje na 430 milijuna po brodu. I s takvom cijenom Mistral i Tonnere stječe samo 25 posto od jedinične cijene

američkog LPD-17 San Antonio. Prema dostupnim informacijama francuska je mornarica 10. travnja 2009. potpisala ugovor o gradnji trećeg BCP-a.

Španjolska

Kad je Španjolska odlučila izgraditi tzv. BPE (Buque de Proyección Estratégica) odnosno u najbližem prijevodu "brod za stratešku projekciju", vrlo brzo je postalo jasno da će taj brod biti klasa sam za sebe. U usporedbi s ostalim takmacima pokazuje niz osobnosti i prednosti. Prva konstruktivna osobnost koja ga ističe među njima jest činjenica da jedini raspolaže tzv. ski-jump rampom, postavljenom pod kutom od 12 stupnjeva na pramcu broda. To mu omogućava punu operativnu uporabu STOVL borbenih lovaca (sada EAV-8B Harriera a u skoroj budućnosti sasvim sigurno F-35B JSF Lightning II). Na taj način će Juan Carlos I, prvi španjolski BPE, biti potpuno operativno sposoban zamijeniti domaći nosač zrakoplova R-11 Príncipe de Asturias u slučaju potrebe. Izgradnja Juana Carlosa naručena je 2003., njego-

uključuju veliku sletnu platformu, potopivi krmeni dok, velike smještajne kapacitete za ukrcaj desantnog ekspedičijskog korpusa te puni oblik C4I kapaciteta i sposobnosti. Sa svojih 231,8 m duljine, 32 m širine i maksimalnim gazom 7,18 m *Juan Carlos I.* je najveći ratni brod izgrađen do sada na domaćim navozima, veći i od nosača zrakoplova Príncipe de Asturias. Njegov standardni deplasman iznosi 24 560 a puni 27 100 tona.

U početnoj fazi razvoja ovog projekta razmišljalo se o modifikaciji postojećeg LPD projekta Galicia, ali se od te ideje brzo odustalo jer se uvidjelo da novi koncept mora biti u stanju udovoljiti puno širem spektru zahtjeva. Zbog toga je razvijen potpuno novi koncept. Propulzija broda je potpuno električna a osigurana je uporabom jedne plinske turbine GE LM2500+ i dvaju velikih dizelski-generatora koji osiguravaju struju za dvije podvešene propulzijske gondole. U svakoj gondoli se nalazi po jedan permanentni magnetni električni motor koji pokreće dva propelera. U pramac broda su također ugrađena dva

namijenjenim za ukrcaj pješaštva imama mesta za smještaj do 900 vojnika. Kad se sve zbroji, dobije se broj od 1440 ukrcanih osoba za koje su osigurani vrlo visoki smještajni standardi. Zbog tolikog broja ukrcanog ljudstva osigurani su i znatni kapaciteti unutar posebno projektiranog medicinskog bloka. Sletna paluba dimenzija 202 x 32 m nudi šest sletnih točaka za helikoptere (četiri u slučaju uporabe velikih helikoptera CH-47 Chinook) i dva velika teretna dizala. Krmena sletna točka osposobljena je za prihvat konvertiplana V-22 Osprey. Potpalubni hangar za letjelice na svojih 3000 metara četvornih može "udomiti" 12 letjelica. Odmah uz njega je i hangar za vozila koji se u slučaju potrebe može iskoristiti kao dodatni hangar za letjelice. U takvoj inačici u *Juana Carlosa* se može smjestiti 30 letjelica, uključujući najmanje 10 velikih helikoptera CH-47 Chinook. U inačici uporabe BPE *Juana Carlosa I.* kao nosača letjelica njegov deplasman ne prelazi 24 700 tona. U drugoj inačici, kada se i zrakoplovni hangar rabi za smještaj vozila (cargo inačica), u utrobu ovog španjolskog plovećeg diva može se smjestiti više od 30 tenkova tipa Leopard II (čak 46 tenkova ako se za istu svrhu iskoristi i krmeni potopivi dok) ili 144 standardna TEU kontejnera. U prostoru krmenog potopivog doka mogu se smjestiti četiri brza LCM-1E Ro-Ro desantna plovila ili jedan veliki LCAC - desantno plovilo na zračnom jastuku. U ovoj cargo inačici, maksimalni deplasman broda penje se na 27 100 tona uz pad maksimalne brzine na 19 čv. Daljnja velika prednost španjolskog BPE *Juana Carlosa I.* jest njegova sposobnost za provedbu zapovjednih zadaća, mogućnost preuzimanja MCC zadaća (Maritime Component Commander), uloge zapovjedne platforme združenih pomorskih snaga (CJTF - Commander Joint Task Force) odnosno združenih amfibijskih snaga (CATF - Commander Amphibious Task Force) zahvaljujući ugrađenim informacijsko-zapovjednim i komunikacijskim sustavima. ■

Španjolski *Juan Carlos I* nalazi se u fazi završnog opremanja i ispitivanja

va kobilica položena je 2005. a porinut je 10. ožujka 2008. Trenutačno se nalazi u fazi završnog opremanja nakon čega slijedi program završnih ispitivanja. Prema planu, trebao bi biti predan u službu mornarice sredinom 2011. godine. Španjolska ratna mornarica prihvatala je koncept amfibijsko-jurišnog broda koji je u velikoj mjeri funkcionalno usporediv s američkim LHA/LHD klasama (naravno ne u pogledu veličine) s gledišta koja

poprečna propelera-potisnika. Doplov broda na punom deplasmanu deklariран je na 9000 Nm uz brzinu od 15 čv. Transportni kapaciteti španjolskog BPE *Juana Carlosa* su iznimni. Uz brodsku posadu od 243 člana i 172 člana ukrcanog zrakoplovnog osoblja, 23 člana posada desantnih plovila, na njemu je osiguran radni i životni prostor za 103 člana ukrcanih združenih stožera. Uz to u njegovim smještajnim kapacitetima

Južnoafrička okupacija bivše njemačke kolonije Jugozapadne Afrike je 1966. godine dovela do početka oružanog ustanka pokreta SWAPO. Pitanje neovisnosti Namibije je riješeno 1988. mirovnim sporazumom...

NAMIBIJA 1966. - 1988.

Južnoafrička vojska, boreći se protiv SWAPO-a poduzimala operacije na tlu Namibije, ali i susjednih država

Današnja Namibija je 1884. proglašena njemačkim protektoratom pod nazivom Njemačka jugozapadna Afrika (s iznimkom luke u Walvis Bayju koja se nalazila pod britanskim suverenitetom). Njemačka je početkom XX. stoljeća brutalno ugušila ustanke naroda Herero i Namas uz desetine tisuća ubijenih civila. Tijekom I. svjetskog rata područje je okupirala Južnoafrička Republika (tada još Južnoafrički Savez) koja je 1920. dobila mandat Lige naroda za upravljanje područjem. Nakon II. svjetskog rata Južnoafrička Republika je odbila prepustiti Jugozapadnu Afriku skrbništvu UN-a te je područje 1949. anektirala i podvela ga pod režim apartheida.

Namibija je rijetko naseljeno područje od 820 tisuća četvornih kilometara, dvadesetak puta veće od Hrvatske, na kojem je u vrijeme protukolonijalnog ustanka živjelo oko 700 tisuća stanov-

nika. Zemlja posjeduje nalazišta bakra, cinka te dijamanta i zlata. Unatoč valu dekolonizacije, u Africi početkom šezdesetih godina, bijela manjinu u Južnoj Africi je odbila dati autonomiju području, ali ga ne prepustiti administraciji UN-a.

Osnivanje SWAPO-a

Velike promjene nastupile su 1960. godine kad je osnovana marksistički orijentirana Južnoafrička organizacija narodnog oslobođenja, poznatija kao SWAPO (South West Africa People's Organisation). Voda SWAPO-a bio je Sam Nujoma te je organizacija glavni potpore imala među namibijskim narodom Ovambo. Vojno krilo pokreta - Narodnooslobodilačka vojska Namibije (PLAN), ustrojeno je 1962. Uspostavljene su vojne baze na području susjedne Zambije te je od kraja 1965.

počelo ubacivanje gerilaca na teritorij Jugozapadne Afrike. Prva se zabilježena borbena akcija pokreta SWAPO dogodila 26. kolovoza 1966., tijekom napada južnoafričkih borbenih helikoptera na borce SWAPO u logoru blizu mjesta Omugulugwombashe. Obljetnica tog događaja se i danas u Namibiji slavi kao nacionalni praznik.

Međutim, SWAPO nikad nije imao snage za izravan sukob s moćnom južnoafričkom vojskom. Kao i slični onodobni ustanički pokreti, pribjegavao je gerilskom ratu i povremenim napadima na južnoafričke snage sigurnosti, no uz relativno malo uspjeha. Povoljnije razdoblje za SWAPO je nastupilo nakon što se 1975. Portugal povukao iz susjedne Angole. Time je ustanički pokret na sjeveru dobio široko zalede u obliku baza na angolskom tlu te pomoći kubanskih instruktora. Kao protumjeru, južnoafrička vojska je već potkraj 1975. poduzela prekograničnu invaziju juga Angole pod kodnim nazivom Operacija Savannah. Akcija je dovela do širenja rata na regiju i sraza s kubanskim snagama te angolskim pokretom MPLA. Otada je tijek namibiskog sukoba uglavnom vezan uz zbivanja u Angoli. Tako je i većina vojnih operacija južnoafričke vojske protiv pokreta SWAPO poduzeta na tlu Angole - operacija Reindeer 1978., Sceptic 1980., Protea 1981., te Super 1982. godine. Ujedinjeni narodi su 1966. izglasali ukinjanje južnoafričkog mandata u Jugozapadnoj Africi iz 1920. godine te zatražili stavljanje područja pod neposrednu upravu UN-a, na što se JAR oglasio.

Pitanje Namibije, koju je Glavna skupština UN-a preimenovala 1968., je ponovno aktualizirano 1972., kada je UN osudio južnoafričku okupaciju i

priznao SWAPO kao jedinog političkog predstavnika Namibije. Ujedinjeni narodi su 1978. inicirali rješavanje sukoba donoseći Rezoluciju br. 435 kojom se zahtijevao prekid vatre, povlačenje južnoafričkih snaga (koje su tada na namibijskom tlu imale 20 tisuća vojnika), raspisivanje izbora te razmještanje snaga UN-a. Južna Afrika je prihvatile plan pod uvjetom da se iz predaje suvereniteta isključi područje Walvis Baya. Međutim, ubojstvo poglavice Kapuuoa koji se protivio SWAPO, te južnoafrička odmazda koja je uslijedila onemogućili su daljnje pregovore. Ipak, 1984. je potpisano primirje koje su nadzirali međunarodni promatrači, no borbe su zbog zastoja u mirovnom procesu ubrzo obnovljene.

Pomirljivost i neovisnost

Svršetak Hladnog rata te zamor zaraćenih strana sukobima u Angoli i Namibiji doveo je do spremnosti na dogovor. Tako je u prosincu 1988. uz američko posredovanje organizirana mirovna konferencija u New Yorku koja je okupila predstavnike Angole, Kube i Južnoafričke Republike. Konferencija je urodila mirovnim sporazumom kojim je dogovorena neovisnost Namibije, a

Vođa SWAPO-a Sam Nujoma bio je i prvi predsjednik neovisne Namibije

Unatoč svojoj marksističkoj prošlosti, SWAPO nije pokušao monopolizirati vlast i uvesti Namibiju u jednostranački sustav

istom prilikom su se Kuba i Južnoafrička Republika sporazumjeli povući trupe iz Angole (što je u slučaju JAR-a učinjeno 1988., odnosno u slučaju kubanskih trupa 1991. godine), premda se angolski sukob protegao još petnaest godina.

Na prvim slobodnim izborima u Namibiji održanim godine 1989., SWAPO je dobio uvjerljivih 57 posto glasova. Zemlja je i službeno postala neovisna 21. ožujka 1990. a prvi predsjednik je postao Sam Nujoma, koji je u predsjedničkom uredu ostao do 2004. Namibia je 1994. vratila suverenitet i nad lukom Walvis Bay, čime je u potpunosti

likvidirana kolonijalna zaostavština na namibijskom tlu. Vrijedi napomenuti da je u zemlji ostalo oko četiri tisuće bijelih farmera koji posjeduju veliki dio obradive zemlje, te je njihov položaj znatno bolji od farmera u obližnjem Zimbabweu. U poslijeratnom razdoblju SWAPO je demonstrirao visoku razinu pomirljivosti prema političkim protivnicima. Unatoč svojoj marksističkoj prošlosti, nije pokušao monopolizirati vlast i uvesti Namibiju u jednostranački sustav, iako su mnogi u Nujomina tri predsjednička mandata vidjeli kršenja izbornog procesa. ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Dokumenti o napadnim operacijama JNA i pobunjenih Srba u Dalmaciji 1991. (III. dio)

Plan stratega JNA, odnosno Zapovjedništva 9. (Kninskog) korpusa, za provođenje "napadne operacije prema moru" predviđao je zauzimanje Drniša snagama 221. motorizirane brigade. O borbama oko Drniša u zoni odgovornosti 221. mrtvih tijekom prvoga dana govori izvješće njezina Zapovjedništva od 17. rujna 1991. upućeno Komandi 9. korpusa, koje je "za Komandanta" potpisao potpukovnik Borislav Žukić. U njemu se navodi da su u tijeku "izvođenja borbenih dejstava", te da se u zoni odgovornosti Taktičke grupe "aktivnosti izvode prema planu": "BG-1 (borbena grupa) je sinoć oko 20 sati oslobođila selo Maljkovo (uz 2 poginula i 2 ranjena vojnika); BG-2 je tijekom jučerašnjih djelovanja presjekla komunikaciju Drniš – Split i izbila u selo Kričke; BR-3 je poslije žestoke vatre po selu Lukarju i selu Oklaju, sinoć posela položaje u s. Bobadol." Uz to, u izvješću se navodi da je "najžešći otpor napredovanju JNA pružan iz pravca sela Potravlje i sa Svilaje", da su "tijekom noći i jutra jedinice popunjene municijom", te da se "komandant brigade" nalazi na "pravcu dejstva BG-2" i da je "sinoć povućeno ljudstvo sa objekta Manojlovac". (Izvornik, strojopis, latinica; HR-HMDCDR, 7., kut. 3).

Hrvatski branitelji pružili su žestok otpor agresorskim snagama koje su 16. rujna 1991. napale Šibenik. Stoga je već sljedećega dana, 17. rujna, u kasnim noćnim satima (oko 23 sata), Komanda Vojnopomorske oblasti uputila zapovijed Komandi 9. (Kninskog) korpusa (u čijem sastavu se spomenuti korpus nalazio), da 18. rujna iz napadne operacije prema Vodicama prijeđe u obranu dostignutih crta, nastavi blokadu Drniša te uništi odsječene hrvatske snage na Miljevačkom platou. Zapovijed je potpisao "komandant" Vojnopomorske oblasti viceadmiral Mile Kandić.

U toku noći 17/18. 09. 1991. god. na dostignutoj liniji preći u odbranu, srediti

borbeni raspored, stabilizovati RIK (rukovodjenje i zapovijedanje), preduzeti mjere borbenog osiguranja, izvršiti popunu jedinica municijom i dr. potrebama. U toku 18. 09. 1991. god. produžiti dejstva na pravcu: Knin – Vrbnik – Oklaj - Razvodje, gdje organizovati odbranu sa zadatkom: u sadejstvu sa snagama na pravcu Knin – Kosovo – Žitnić, držati u blokadi Drniš i odsječene snage u širem reonu s. Širitovci, po dijelovima ih uništavati.

Na ostalim pravcima preći u odbranu uz potrebna pregrupisavanja i organizaciju unutrašnjeg sadejstva u cilju sprečavanja dovodenja svježih snaga ZNG i njihovo uvodjenje u borbu i prodor u dubinu zone odbrane korpusa. Dio snaga angažovati za neutralisanje i razbijanje odsječenih i okruženih dijelova snaga ZNG. Zahtijevi za angažovanje snaga avio podrške upućivati za neutralisanje uvodjenja svježih snaga ZNG. Razbijanje i uništavanje okruženih snaga i po drugim ciljevima koji se ispoljavaju i utiču na izvršenje osnovnog zadatka. Snagama na pravcu Knin – Drniš - Žitnić, organizovati odbranu sa dijelom snaga na Moseću i osiguravati bok sa strane Drniša i padina Promine, kao i sa pravca s. Muć – s. Kljake i padinama Svilaje. Posebnu pažnju obratiti na protivpešadijsko i protivoklopno obezbedjenje. (Izvornik, strojopis, latinica; HR-HMDCDR, 2., kut. 6045)

Namjeru neprijatelja da ostvari svoje ciljeve u Šibeniku znatno je osujetilo pravodobno preuzimanje neprijateljskih bitnica 118. obalno-topničke grupe sa zapovjedništvom u Rogoznici (tadašnji 8. vojnopolomski sektor Šibenik), koja je u potpunosti neutralizirana, a dijelovi te topničke grupacije prešli su u sastav Hrvatske vojske / Hrvatske ratne mornarice i uspješno djelovali po neprijateljskim snagama. Istodobno, branitelji Šibenika zarobili su 33 ratna broda, od kojih je, zahvaljujući zapovjednom kadru koji se stavio na raspolaganje Hrvatskoj ratnoj

mornarici, 70 posto bilo u mogućnosti odmah borbeno djelovati. Drži se da je time stvorena "kralježnica i okosnica" Hrvatske ratne mornarice u Domovinskom ratu. (podaci preuzeti iz intervju kontraadmirała u mirovini Ante Budimira za Glas Istre, 13. rujna 2010., u povodu 19. obljetnice HRM-a).

No, temelji stvaranja Hrvatske ratne mornarice u Domovinskom ratu mogu se tražiti i u ranijem pothvatu posade DJČ-612, koja je 14./15. rujna 1991. iz brodogradilišta Greben u Vela Luci, u dogovoru s dva njegova strojara, "otela" taj brod i pod okriljem noći njime uplovila u rijeku Cetinu kod Omiša. Jednako kao i u akciji Zelena tabla – Male Bare, također od 14./15. rujna 1991., u kojoj je, uz znatne količine zaplijenjenih materijalno-tehničkih sredstava za potrebe HRM-a, došlo do prvoga pomorskoga boja između neprijateljskih ratnih brodova u bijegu iz luke Ploče i brodova iz sastava Luke Ploče (trajekt Pelješanka, remorkeri Brodospsa). Kao glavni nositelj i organizator te akcije spominje se naoružana i opremljena satnija Lučka garda iz Ploče (nazvana po Luci Ploče u kojoj su radili njezini pripadnici). Dakako, kad se govori o počecima obrane hrvatskog Jadrana u Domovinskom ratu, ne smije se zanemariti ni uloga Odreda naoružanih brodova Kali i Odreda naoružanih brodova Dubrovnik, ali ni potpora mornaričke komponente (ribarske flote iz Novigrada i Jadrolinijina trajekta Klimno) djelovanjima 4. brigade ZNG-a na području Kruševa (kolovoz – rujan 1991.). U svakom slučaju, spomenutu događaju iz kolovoza i rujna 1991., koji obuhvaćaju i zarobljavanje neprijateljskih brodova u Šibeniku tijekom napada JNA na grad u rujnu 1991., bili su odlučujući za utemeljenje i organiziranje HRM-a, odnosno Zapovjedništva i postrojbi HRM-a u Domovinskom ratu. ■

* U sljedećem broju: Dokumenti o napadnim operacijama JNA i pobunjenih Srba u Dalmaciji 1991. (IV. dio)

Koračam nestvarna stazom sjećanja

Koračam nestvarna stazom sjećanja
u ljepoti svjetlosti što nadire
kroz krvotok krošanja slavonske šume,
plavičasti obrisi neba složili se u me
kao težak otkos do otkosa
na djedovoj krčevini pozlaćena zrna.

Iz zjenica pripitomljena srna
ljubi mi korak dok posrćem kroz san
nedosanjan u mirisu slavonske cedrovine.
Žeđ žeđaju krila prepelice
za snopljem žita ispod djedove kose.

Osvrćem se za izvorom bez traga skrivenim
u pletenku ispod prvog jutarnjeg otkosa,
iz očiju mi iskri rosa i kvasi
njedra vremenom iznjedrena.

Koračam sjećanjima
kroz krvotok krošanja slavonske šume,
osmijeh mi stijena na licu izgubljena...

Ruža IŠTUK

U javi i u snu

Hvala ti hrvatski vojniče,
u javi i u snu moj si gost,
između rata i mira
što spojio si most.

U snu mi pričaš priče svoje,
u javi sve su pjesme moje
Tvoje.

U snu za tebe,
se spremam i brinem.
U javi za tebe,
čuvam domovinu i ja za njom ginem.

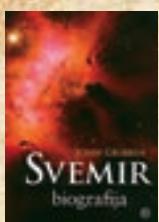
U snu sanjam,
kako ulicama grada kročiš.
U javi do tebe ne mogu,
jer već dugo u crnoj zemlji noćiš.

U javi i u snu
jer ni mene jednom neće biti tu.
Ali u javi želim ti dati
riječi, pjesme i pažnju svu,
dok živim, dok još sam tu.

Hvala ti hrvatski vojniče,
U javi i u snu moj si gost.
Između rata i mira,
što spojio si most.

Marija TRBIĆ

BIBLIOTEKA

John Gribbin
Svemir – biografija
Mozaik knjiga, Zagreb, 2010.

Pisac John Gribbin kozmologiju čini dostupnom svakome, odgovarajući uzbudljivo i zanimljivo na najdublja pitanja znanosti. Otkriva nam tajne svemira i, što je također važno, kako smo ih otkrili. Poput svakog dobrog biografa, Gribbin prvo pravi razliku između činjenica i špekulacija. Što zaista znamo o povijesti svemira, a što samo mislimo da znamo? A zatim vodi čitatelje na uzbudljivo putovanje kroz vrijeme, od Velikog praska sve do današnjih dana - i još dalje. Putem, Grbbin opisuje kako je svemir započeo, kako je rani svemir izgledao, kako se razvila njegova struktura i što se pojavilo da bi ga održalo na okupu. Opisuje odakle dolaze elementi, kako su se oblikovale zvijezde i galaktike, te priopovijeda priču o tome kako se pojavio život u našem Sunčevu sustavu. A kad jednom dovede naše razumijevanje svemira do današnjih dana, zagledava se čak i u budućnost, i pokazuje nam kako bi putovanje moglo nastaviti. Hoće li život svemira doživjeti svoj vrhunac u *Velikom sažimanju* ili *Velikom kidanju* - ili će planet Zemlju udariti nešto iz svemira prije nego što uspijemo to saznati?

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

Bathory

- slovačko-češko-mađarsko-britanski povijesni spektakl
- trajanje: 141 minuta
- režija: Juraj Jakubisko
- glumci: Erzsébet Báthory (Anna Friel), Juraj Thurzo (Karel Roden), Ferenc Nadasdy (Vincent Regan)

Na prelasku iz XVI. u XVII. stoljeće u zamku pokraj Trenčina u današnjoj Slovačkoj živjela je grofica Erzsébet Báthory. Navodno je željela zadržati mladost kupajući se u djevojačkoj krvi. Stotine djevica zauvijek je nestalo u njezinu dvoru, a legenda o ženskoj inačici transilvanijskog grofa Drakule održala se do XXI. stoljeća...

Ne samo da se održala nego je 2008. godine pretocena u najskupljii povijesni spektakl u povijesti češke i slovačke kinematografije. Kod nas je stigla u sklopu 17. tjedna češkog filma, održanog od 5. do 10. listopada u zagrebačkom kinu Europa, gdje smo mogli vidjeti šest novih čeških naslova. Povijesni spektakl *Bathory* stilizirana je gotička bajka kojom se pokušalo demistificirati legendu o okrutnoj mađarskoj plemkinji. Ona nije izmišljen lik, i poput Vlada Drakule, bila je stvarna grofica koja je ubijala i mučila svoje podanke. Čak je i u Guinnessovoj knjizi rekorda upisana kao serijski ubojica s najviše (650) ubojstava. U ovome filmu opisana je u potpuno drukčijem svjetlu. Inteligentna, blaga, ljubiteljica umjetnosti politički je uništена zbog toga što je bila žena. To je inačica koju nam predlaže slovački redatelj Jakubisko. Film je kao spektakl potpuno uspio i zbilja je velika šteta što se nije dulje zadržao u kinima. Za one koji žele znati više, dobra je informacija da postoji i francuska inačica iz 2009. na istu temu. Režirala ju je i vrhunski odglumila krhka Julie Delphy. Nije to sve, jer i Nijemci također upravo završavaju svoju inačicu "Krvave grofice" koju glumi slavna Tilda Swinton, a svjetska premijera je najavljenja za veljaču iduće godine.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

9. listopada 1918.

Pothvat narednika Yorka

Tijekom američke ofenzive u Francuskoj, kaplar Alvin York izveo je najveći pothvat u I. svjetskom ratu: 8. listopada 1918. sam je zašao za leđa njemačkoj zasjedi te njezinom vlastitom strojnicom ubio 28 i zarobio 132 neprijateljska vojnika. Zbog tog hrabrog čina promaknut je u stožernog narednika i postao najodlikovaniji Amerikanac u ratu. Uz američku Medalju časti, dvije francuske i talijansku dobio je i crnogorsku Ratnu medalju. Nakon povratka u Ameriku, samozatajni York promoviran je u pravu medjisku zvijezdu. Godinama je odbijao producente koji su željeli snimiti film o njegovu životu i herojstvu. Popustio je tek 1941. kada je Europom bjesnio novi rat, ali je postavio jedan uvjet: njegovu ulogu mora glumiti Gary Cooper! Film *Narednik York* bio je pun pogodak. U kinima se pojavio neposredno prije Pearl Harboura, skupio je jedanaest nominacija za Oscara, a osvojio dva. Pravi narednik York bio je vrlo ponosan jer je zlatnog kipića dobio baš njegov miljenik Gary Cooper. Alvin York ponovno se prijavio u rat kao dragovoljac, ali ga nisu pustili na bojište zbog starosti. Umro je 1964. u bolnici vojnih veterana u rodnom Tennesseeju. I II. je svjetski rat imao jednog junaka poput Yorka. Osamnaestogodišnji poručnik Audy Murphy u više se navrata istaknuo neuobičajenom hrabrošću na Siciliji i u Francuskoj. Za vrijeme jednog sukoba potpuno je sam na tenku izvojevao pobjedu. Murphy je postao najodlikovaniji američki vojnik u II. svjetskom ratu, s čak 24 odličja. Kad je o filmu riječ, Audie Murphy je, u odnosu na Yorka, otisao korak dalje. Postao je glumačka zvijezda i glumio sam sebe u filmu *Do pakla i natrag*.

8. listopada 1912. - započeo I. balkanski rat

9. listopada 1934. - atentat na kralja Aleksandra

9. listopada 1995. - poginuo Andrija Matijaš Pauk, zapovjednik 4. gbr

11. listopada 1884. - rođena Eleonora Roosevelt, američka političarka

11. listopada 2000. - ubijen Matija Ljubek, hrvatski sportaš

14. listopada 1947. - američki pilot Chuck Yeager probio zvučni zid

Leon RIZMAUL

Peto hrvatsko vojno hodočašće u Mariju Bistricu

Značenje petog hodočašća pripadnika hrvatskih Oružanih snaga u Mariju Bistricu 5. listopada 1997. ostalo je sačuvano i u maloj plaketi, PETO HRVATSKO VOJNO HODOČAŠĆE U MARIJU BISTRICU. Plaketa je sačuvala spomen na 1997. godinu i osnivanje Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj, a i na samo hodočašće na čijem je svečanom početku mons. Juraj Jezerinac službeno promoviran u prvog hrvatskog vojnog ordinarija. Na tu dužnost imenovao ga je papa Ivan Pavao II. Na ovom vojnom hodočašću bio je i prvi službeni nastup novoimenovanog zagrebačkog nadbiskupa mons. Josipa Bozanića.

Plaketa je predstavljena kružnom pločicom, promjera 59 mm i debeline 3 mm, koja je pozlaćena i pocakljena u bojama. Gornji veći dio pozlaćenog polukruga sadrži polukružno izvedene reljefne natpise u dva reda:

PETO HRVATSKO VOJNO HODOČAŠĆE

U MARIJU BISTRICU / Dom nam čuvaj

Božja mati. U središnjem dijelu je stilizirani prikaz lika Majke Božje Bistričke, bijelo pocakljen na pozlaćenoj podlozi. S lijeve i desne strane lika je natpis datum hodočašća: **5. X. 1997.** Donji polukrug plakete prati pocakljena trobojna zastava Republike Hrvatske i u sredini ovog dijela plakete je u bojama pocakljeni hrvatski grb. Kutija plakete dimenzija 103 x 110 x 22 mm je vrlo lijepa, tamnocrveno-smeđe boje, bez kopče, a u sredini gornjeg dijela je pozlaćeni znak s punim prikazom same plakete. Poklopac kutije je s unutarnje strane od tamnocrvene svile dok je u istoj svečanoj boji i baršunasti podložni dio za plaketu.

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlastic@morph.hr)

Urednici i novinari: Leida Parllov (leida.parlov@morph.hr),
Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morph.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@morph.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

web info www.nasm.si.edu/exhibitions/iae/html/sky_spies.htm

Opet dugačka adresa, ali vrlo zanimljiva stranica! Riječ je o **povijesti špijunskog fotografiranja iz zraka i vojnih izvidničkih letova**, od fotografiranja rovova u I. svjetskom ratu pa nadalje. Stranica nudi podatke, ali i zanimljive fotografije. No, nemojte se zadržati samo na www.nasm.si.edu/exhibitions/iae/html/sky_spies.htm, možda je bolje da upišete prvi dio URL-a: **www.nasm.si.edu**. Riječ je o adresi Smithsonianova zrakoplovnog i svemirskog muzeja, koji je zaslužan za sve ovo skupljeno blago. Vaše istraživanje tada neće biti ograničeno na špijunažu, nego možete *letjeti* i mnogo šire i dalje...

D. VLAHOVIĆ

www.hrvatski-vojnik.hr